



Съфинансирано от
Европейския съюз



ПРОГРАМА
ОБРАЗОВАНИЕ
2021-2027

ШЕСТО ЗАСЕДАНИЕ

НА КОМИТЕТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

НА ПРОГРАМА „ОБРАЗОВАНИЕ“ 2021 – 2027 (ПО)

гр. София, 25 ноември 2025 г.
Хотел София Балкан Палас

Начало 9:30 ч.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Уважаеми дами и господа, уважаеми заместник-министър Николов, уважаеми колеги от Европейската комисия, уважаеми членове и заместници на Комитета за наблюдение!

За мен е удоволствие да открия Шестото редовно заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“ 2021–2027 г. и да Ви благодаря за включването Ви в днешното важно заседание.

Днешният дневен ред, както сте видели, включва няколко важни точки. Ще бъде представен напредъкът на стратегическите операции, изпълнявани от Министерството на образованието и науката. Днес с нас са колегите директори на политикоправещи дирекции в Министерството на образованието и науката, които ще представят напредъка на проекти „Силен старт“, „Успех за теб“, „Модернизация на професионалното образование и обучение“ и „От висше образование към заетост“.

Както знаете, продължават и оценките на изпълнението на Програмата, които се извършват от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, така че колегите от ОИСР ще ни представят два проектодоклада оценка на мерките ни за приобщаващо образование и оценка на мерките ни в областта на професионалното образование. Ще имате възможност да ги коментирате. Вашите коментари са ценни, защото могат да влязат и в окончателните доклади на тези оценки.

Ще ви представим и допълнения междинен преглед на изпълнението на Програма „Образование“. Може би това е най-важната точка от днешния дневен ред. Знаете, че през месец септември беше изменено европейското законодателство, свързано с европейското финансиране. Въведоха се промени, които целят да засилят капацитета, отбранителните възможности и гражданската

готовност на Европейския съюз, предвид войната в Украйна, предвид кризите, които ни съпътстват в наши дни. Затова ние решихме да предложим на Вас – членовете на Комитета, Програма „Образование“ да се включи в тази нова инициатива на Европейския съюз и да подкрепим гражданската готовност в училищата. Смятаме, че в последните години това нещо беше negliжирано, а наистина кризи като наводнения, пожари, тероризъм, не дай Боже война, е необходимо нашите деца и училищата да бъдат подготвени да реагират във всяка една ситуация. Идеята е да предложим включването на един нов приоритет в Програмата, който ще подпомогне различни занимания по интереси, обучения на учители, свързани с възможността децата да са подготвени при възникването на такива екстремни ситуации – да могат организирано да бъдат изведени от училище, да провеждат скаутски лагери, различни занимания, които повишават уменията им и дисциплината им. Естествено, това ще бъде съпътствано и с мерки за социална и емоционална подкрепа, тъй като знаем, че след ковид кризата е необходимо да се работи в това направление.

Не на последно място, тази промяна на Програма „Образование“, която предлагаме, ще доведе до удължаване на програмния период с една година – до 2030 г. Всеки път коментираме, че най-вече заради усилията, които вложихме в цялата образователна система в изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост, донякъде доведе до забавяне стартирането на програмния период по отношение на структурните фондове, така че това ще даде възможност проектите да се изпълнят спокойно в пълнота.

С това искам да пожелаая успешно заседание.

Сега ще дам думата на доц. Петър Николов – заместник-министър на образованието и науката, за неговото приветствие. Заповядайте.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР ДОЦ. ПЕТЪР НИКОЛОВ:

Благодаря, господин Попов.

Добро утро на всички!

Уважаеми членове на Комитета за наблюдение, уважаеми представители на Европейската комисия, госпожи и господа!

Благодаря за поканата да съм тук с Вас! За мен е удоволствие да Ви приветствам на шестото заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“ 2021–2027 г. За Министерството на образованието и науката тази програма е сред основните инструменти за модернизация на българската образователна система.

Изминалите месеци показаха, че когато има добра организация, ясни приоритети и ангажираност от всички страни, резултатите са видими. Развиват се дейностите по ключовите операции „Силен старт“ и „Успех за теб“, които подкрепят приобщаващото образование и мотивацията на учениците. Продължава модернизацията на професионалното образование и обучение, за да отговаря на потребностите на бизнеса и новите икономически сектори. Чрез проект „От висше образование към заетост“ се укрепва връзката между университетите и пазара на труда. Новата образователна среда и технологиите са още една възможност да мотивираме учениците да учат повече, а учителите – да прилагат по-широко иновативни методи на преподаване. Чрез проекта „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ Министерството на образованието и науката осигурява на учениците и допълнителни практики в реална работна среда, а на учителите – обучения за развитие на дигитални и зелени умения.

Програма „Образование“ разполага с общ бюджет от 1 млрд. и 887 млн. лв., като 40% от ресурса е насочен именно към връзката между образованието и пазара на труда.

Както знаете, в момента се извършва мащабна реформа в професионалното образование – актуализира се Списъкът на

професиите, въвеждат се широкопрофилни специалности, реструктурира се приемът и се разработват нови държавни образователни стандарти. Всички промени се осъществяват в тясно сътрудничество с работодателите и ресорните министерства, за да може професионалното образование да се превърне в първи избор за все повече ученици. Целта ни е образованието да подготвя младите хора не само за пазара на труда, но и за реалните предизвикателства на съвременния свят. Залагаме на практическо обучение и модерни подходи, които да направят учебния процес по-смислен и свързан с живота.

По отношение на обявената процедура „Модернизация на висшите училища 2.0“, която подкрепя утвърждаването на компетентностно базирано преподаване и цели да повиши международната привлекателност на българските университети, нашето предимство е, че имаме добра, реалистична и достатъчно амбициозна Стратегия за развитие на висшето образование 2021–2030 г., както и финансовата подкрепа на Европа. Това ни дава стабилна рамка да продължим реформите последователно и уверено.

В същото време Министерство на образованието и науката продължава да работи за интегриране на програмата с националните политики и с инициативите, финансирани по Плана за възстановяване и устойчивост.

Като държава ние разглеждаме Програма „Образование“ не просто като финансов инструмент, а като ключов лост за осигуряване на равни възможности за всяко дете – независимо от региона и ресурсите на неговото училище. Това е основен приоритет на правителството и е заложено във всички наши политики.

Заедно с Управляващия орган на Програмата ние постигаме конкретни резултати: обновени учебни пространства, модерни технологии, мотивирани учители и по-тясна връзка между училище и

общество, като по този начин постепенно изграждаме по-справедлива и качествена образователна среда за всички ученици.

По отношение предложения проект за изменение на Програма „Образование“ за създаване на нов специален приоритет, считаме, че е изключително важно на фона на днешните глобални предизвикателства да осигурим подкрепа за подобряване на знанията и уменията на учителите и учениците в областта на гражданската готовност за защита и сигурност при кризисни ситуации,

Убедени сме, че вложените средства в образованието не са разход, а стратегическа инвестиция в бъдещето на страната. Затова призовавам всички бенефициенти партньори и Управляващия орган да продължат с темпото, което е постигнато, и да насочат усилията си към качествено изпълнение и отчетност. Само така европейските средства могат да се превърнат в реална добавена стойност за обществото.

Благодаря на Управляващия орган за усилията, на членовете на Комитета за активността и на Европейската комисия за постоянната подкрепа и професионално партньорство. Нека днешното заседание бъде още една крачка към модерна, иновативна и приобщаваща образователна среда! Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, доцент Николов!

А сега за мен е удоволствие да дам думата на госпожа Ана-Мария Добре, която изпълнява функцията ръководител на Географския отдел в Главна дирекция „Заетост“ на Европейската комисия. Заповядайте.

АНА-МАРИЯ ДОБРЕ: Много Ви благодаря.

Уважаеми дами и господа, уважаеми Заместник-министър, Иван, уважаеми членове на Комитета за наблюдение, от името на Европейската комисия и особено от името на Главна дирекция „Заетост“, която представлявам тук пред вас, бих искала да Ви приветствам и да благодаря на Управляващия орган и на участниците,

че сте тук днес. За мен това е много важно, тъй като това за мен е първият Комитет за наблюдение по Програма „Образование“ и съм истински щастлива да съм част от тази активна общност – общността в образователната сфера в България, в която всички заедно чрез различните съществуващи средства, както европейски, така и национални и местни, се опитват да подобрят системата и да осигурят по-добри условия за образователната система в България. Така че, повярвайте ми, че това не са просто думи, аз наистина имам усещането, че съм част от и мога да проследя вашата работа и това наистина е важно за нас.

Днешното заседание, както и предишните двама говорещи споменаха, е възможност да направим рекапитулация какво са постигнали до момента ресурсите от ЕСФ+, отпуснати за Програма „Образование“, но също така е много важно да погледнем заедно какви са предизвикателствата пред нас и възможните решения. Отчитаме позитивно развитие. Щастливи сме да отбележим и подкрепим направения прогрес – 22-те операции, от които 6 операции от стратегическо значение вече са обявени или са в процес на изпълнение, като представляват 86% от общия бюджет на програмата и включват около 150 проекта. Също така приветстваме скорошното обявяване на двете операции от стратегическо значение в рамките на Приоритет 2 на Програмата – „Подобряване на качеството на общото образование чрез ефективно прилагане на компетентностен модел“ и „Дигитална трансформация на училищното образование“. Всички знаем, колко съществено е навременното прилагане на компетентностния модел за българската училищна система, както и подобряването на дигиталните умения. Просто няма нужда да подчертавам колко важно е това.

Ние много тясно следим разгръщането на тези операции, тъй като те са ключови за развитието на българската система, но и за изпълнението на специфичните препоръки на Комисията към

България за 2025 г. за укрепване на базираното на компетентностния модел преподаване и обучение и засилване на придобиването на умения в подкрепа на дигиталната трансформация. Тези постижения са резултат, всички ние тук знаем това, от усилията на Управляващия орган, но и на всички заинтересовани страни и на хората на местно ниво, които допринасят за подготовката на процедури за кандидатстване и на проекти. За нас това е, неслучайно споменах в началото, че това е общност и ние сме горди с нея и я подкрепяме. Това за нас е олицетворението на едно нещо, което постоянно повтаряме относно значимостта на принципа на партньорство. В този период призовавам всички членове да останат активно ангажирани с работата на този комитет и в бъдеще и разбира се ние, в Комисията сме готови да участваме в този диалог и обмяната на информация.

Както вече казах чудесно е, че се отбелязва напредък и че има проекти и че Програмата върви напред, но в същото време трябва да погледнем към забавянията и предизвикателствата пред нас и решенията, които можем да вземем по отношение на тези предизвикателства. Тези забавения засягат финансовото изпълнение на Програмата. Нивото на договаряне едновременно с нивото на разходване на средствата, което е около 7%, изостават от средните стойности за ЕС и Програмата е в риск от прилагане на правилото за отписване на средства дори и при оптимистичния сценарий. Така че не бива да се възприема като изненада, когато казвам, че е много важно да се предприемат спешни мерки за ускоряване на финансовото изпълнение и избягване на риска от загуба на средства.

Както вече сте чули тази пролет Комисията стартира така известния междинен преглед на структурните фондове, което доведе до изменения на регламентите, включително за ЕСФ+, които бяха приети през септември. Тези промени дават възможност на държавите членки за по-голяма гъвкавост да пренасочат ресурс от ЕСФ+ към

изграждане на умения в стратегически сектори като гражданска готовност, отбрана и екологосъобразни производства. Затова не бива да е изненадващо, че ние приветстваме проактивните действия на Управляващия орган на Програма „Образование“, който предлага изменение на Програмата в тази насока и очакваме да обсъдим въпроса по-късно. Фактът, че обсъждаме това тук, показва и качеството на диалога, който водим с Управляващия орган. В тази връзка Обзорът на образованието и обучението за 2025 г., публикуван преди 2 седмици, както и последният доклад на Агенцията за основните права на ЕС относно ромското население открояват няколко ключови предизвикателства пред българската образователна система – образователните резултати остават ниски и продължават да съществуват дълбоки структурни неравенства особено за деца от отдалечените селски райони и ромски произход, а нивото на сегрегация в училищата се увеличи. В допълнение, а и тази тема е много близка до сърцето ни, защото знаем, че основният стълб на всяка образователна система са учителите и преподавателите, ето защо качеството на педагогическите кадри и професионалното развитие на преподавателите са ключови препятствия. Както беше споменато и преди, засилването на продължаващото обучение, промотирането на обучението, базирано на компетентности, и подобряването на приобщаващия характер и връзката на образованието с пазара на труда са приоритети, открити в специфичните препоръки към България за 2025 г. и докладът относно специфичните препоръки на Комисията към България за 2025 г. ни дава ясна насока за политиките, така че да синхронизираме реформите със заключенията и препоръките, което ще продължи особено в следващата финансова рамка, където семестърът и специфичните препоръки ще са още по-тясно и дори още по-обвързани и ще насочват дневния ред на инвестициите и реформите след 2027 г.

Ресурсите от ЕСФ са ключов инструмент за адресирането на тези предизвикателства. Тук стигаме до разрешението, но само част от него защото ЕСФ може да направи много, но не може да разреши всичко. Трябва да осигурим тези фондове да бъдат използвани в пълния си потенциал, така че да изградим образователна система, която е по-приобщаваща, с по-високо качество и по-добре отговаряща на потребностите на пазара на труда. Приканвам ви също така да разглеждате тези развития като насочваща рамка за изпълнението на Програма „Образование“. Качеството и приобщаващото образование са основата за нашата конкурентоспособна икономика и за да се осигури образователна система, която категорично трябва да бъде подкрепена през следващия период, защото тя залага основите не само на връзката между висшето образование и пазара на труда, но и основите на обществото, в което живеем.

Много Ви благодаря за това, че ни изслушахте. С нетърпение очаквам да чуя вашите реакции, размишления и също така възможните решения, които бихте представили на нашето внимание, когато става въпрос за справяне с предизвикателствата по изпълнението и ускоряване осъществяването на проектите на местно ниво.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, госпожо Добре.

Благодаря за ключовите послания, които аз напълно споделям. Наистина искам и аз да апелирам към Министерство на образованието и науката, към партньорите в Комитета за ускоряване на изпълнението на Програма „Образование“. Моля да предадете тези думи на структурите, които представлявате. Тук имаме представители на Съвета на ректорите. В момента тече кандидатстването по ключовата ни операция за „Модернизация на висшите училища 2.0“. Направихме и първи работен семинар за сформирание на партньорства. Привлекли сме JASPERS в оценяването на проектите, така че се надяваме там да има съществено ускоряване.

В момента тече кандидатстването по процедурата за насърчаване таланта на всяко дете, там общините са доста активни. По-късно ще дадем информация как се движи кандидатстването. По отношение на мерките за предотвратяване на агресията в училищата, където конкретни бенефициенти са всички училища, също имаме голяма активност. Вече е сформирана първата оценителна сесия с първите 10 подадени проекта. Надяваме се, ако Комитетът днес приеме предложението за нова приоритетна ос на програмата, да минимизираме и риска от загуба на средства.

Сега предлагам да пристъпим към следващите точки от дневния ред.

Точка 1. Проект на дневен ред.

Дневния ред Ви беше изпратен предварително, не сме получили коментари, затова няма да го изчитам.

Подлагам на гласуване Дневния ред.

Има ли някой против? – Не виждам.

Въздържали се? – Няма.

Прието е единодушно следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ приема Дневния ред на Шесто заседание на КН на Програма „Образование“.

Сега преминаваме към следващата точка:

Точка 2. Представяне на напредъка на Програма „Образование“ 2021–2027 и дейностите на Управляващия орган, включително изпълнението на благоприятстващите условия и прилагането им през програмния период – за информация и обсъждане.

За представяне на напредъка по Програма „Образование“ за периода 2021 – 2027 г. и дейностите на Управляващия орган давам думата на госпожа Стефка Пилева-Малиновска – главен директор на Главна дирекция „Верификация“. Заповядай.

СТЕФКА ПИЛЕВА-МАЛИНОВСКА: Добър ден на всички и от мен!

В следващите няколко минути ще Ви представя накратко напредъка в изпълнението на Програма „Образование“.

Към настоящия момент по програмата са обявени общо 24 процедури на обща стойност близо 1 млрд. и 900 млн. лв. Тоест към момента са програмирани малко над 100% от бюджета на Програма „Образование“. Към момента са отворени за кандидатстване пет процедури, като по процедура „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване на агресията в училище“ имаме регистрирани 15 проектни предложения, 10 от които са вече в оценка и още близо 200 проектни предложения са в статус „чернова“, което показва сериозния интерес от страна на бенефициентите към тази процедура.

По процедурата „Подкрепа за ученици с таланти“ са регистрирани две проектни предложения към момента, но тези, които са в процес на подготовка, са 130.

Другите три процедури, отворени за кандидатстване към момента, са по приоритет 3 в областта на професионалното образование, висшите училища, висшите образования, както стана дума и достъп на уязвими групи до висше образование.

Тази година беше много интензивна по отношение на оценяване и договаряне. В момента има 6 процедури, които се намират в различен етап на оценка и договаряне, като бих искала да обърна внимание, че двете операции от стратегическо значение „Подобряване на качеството на общото образование, чрез ефективно прилагане на компетентностен модел“ в петък беше подадено

проектното предложение от страна на Министерство на образованието и науката. Изключително важна операция, както стана дума в изказванията на всички до момента. Размерът на безвъзмездната финансова помощ е над 160 мил. лв., но по-важното е, че чрез този проект се цели реформа в нашето училищно образование.

Другата операция от стратегическо значение „Дигитална трансформация на училищното образование“, също е в процес на оценка и скоро очакваме да бъде подписан договор.

В момента се изпълняват 175 договора по 16 операции, като над 80% от договорите са сключени през тази година. Числата сами по себе си не говорят нищо, но това, което е важно, е, че по всички приоритети вече имаме договори в изпълнение. Бенефициентите са широк кръг от организации, общини, училища, детски градини, регионални управления на образованието, юридически лица с нестопанска цел, тоест всички възможни участници в образователната система, които биха могли да допринесат за постигането на целите, участват в изпълнението на проектите към момента. Разбира се, изключително важен бенефициент и Министерство на образованието и науката, който изпълнява 6 операции с размер на безвъзмездните средства 75% от договорените до момента. Така че от изключително важно значение са тези операции.

Обхватът на дейностите също е широк от предучилищно и училищно образование, приобщаващо образование през професионално образование и обучение, висше образование и учене през целия живот.

Сега накратко ще представя напредъка по изпълнението на операциите, без да коментирам проектите на Министерство на образованието и науката, тъй като те ще представят в детайли изпълнението на проектите и резултатите до момента.

Първо започваме с Приоритет 1. Сключиха се 17 договори по процедура „Достъп до образование за всяко дете“. Както знаете, фокусът на тази процедура е подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане на децата в училищното образование и предотвратяване на тяхното отпадане. До момента са подадени 21 проектни предложения, но тази процедура е с отворен срок на кандидатстване. като се очаква над 30 000 деца да бъдат обхванати в системата и над 10 000 специалисти да бъдат обучени за работа с уязвими групи.

Процедура „Подкрепа за интеркултурното образование чрез наука, култура и спорт“. В момента тече договарянето на последните договори от етап 3. В изпълнение са 63 договора, като имаме и изпълнение. Подават се регулярно отчети и в следващите години ще отчетем и по-сериозни резултати.

Процедура за ограмотяване на възрастни чрез подхода ИТИ. Както знаете, ние обявихме огледално процедури чрез подбор. По процедурата, която е чрез ИТИ, в изпълнение са 5 договора. Виждате на територията на кои общини се изпълняват дейностите. Те са в изпълнение, вече има искания за междинно плащане.

Другата процедура – чрез подбор, също има в изпълнение 11 договора. Това е много важна процедура, тъй като България продължава да има един от най-ниските проценти на участие на възрастни в образованието и с тези две процедури се надяваме да отговорим на тази нужда. От опита от предишни процедури за ограмотяване на възрастни знаем, че добавеният ефект от тези процедури е много висок, тъй като образованието става ценност в семейството и всъщност ефектът е не само върху участниците в конкретните проекти, но и върху техните общности. По тази процедура се изпълняват 11 договора, те тепърва започват своето изпълнение и се надяваме да са успешни.

В областта на програмите за десегрегация на училищата и превенция на вторичната десегрегация са сключени договори, които са в изпълнение. Виждате какви са очакваните резултати. В допълнение по процедурата за подбор със същото наименование са подадени 33 проектни предложения. Размерът на безвъзмездната помощ е близо 20 млн. лв. От тях са сключени 6 договора в процес на договаряне са 21, тоест общо инвестираният ресурс по Програмата в областта на десегрегацията е в размер на 25 млн. лв.

Тази година беше и сключен и първият договор по Приоритет 2, Проект „Образователни маршрути в България“. Основната цел на тази процедура е да се въведат иновативни подходи в ученето извън традиционната класна стая като целта е да се формират и умения за работа в екип, за критично мислене. Асоцииран партньор е Българският туристически съюз, който подпомага в избора на образователни маршрути и обекти. Тематичните направления са история, археология, география, етнография, изкуства и други. Към момента има подаден вече отчет от страна на Министерството и през учебната 2024-2025 година близо 30 хиляди ученици са включени в образователни маршрути.

Процедурата в областта на висшите образования, която се изпълнява от края на миналата година, „Подкрепа за развитие на проектна докторантура“ – вече почти 50% от планирания брой зачислени докторанти са зачислени работят в своите научни области. Това, което ми се иска да споделя с вас за тази процедура, е, че тя е програмирана изключително добре, лесна е за отчитане и е фокусирана върху резултатите. Средното време за верификация на отчети по тази процедура е 14 дни, тъй като тя е изцяло програмирана с опростени варианти на разходите, което допълнително предполага по-бързо финансово изпълнение на проектите и на програмата.

В областта на професионалното образование се изпълняват проекти за развитие на дуалната система на обучение. На тази карта

сме представили конкретните бенефициенти – професионални гимназии, които изпълняват проекти във всички шест района на планиране на България. Както знаете, по програмата са планирани финансови инструменти – дялов финансов инструмент, „Фонд за стартиращи предприятия на студенти и докторанти“ и „Микрокредитиране за предприемачество на студенти и докторанти“. Миналата година Фонд мениджър на финансовите инструменти в България проведе пазарни консултации, след което обяви обществени поръчки за избор на финансови посредници. По втория фонд „Микрокредитиране за предприемачество“ вече има избран изпълнител и се очаква финансовият инструмент да стартира в началото на следващата година. По дяловия инструмент са получени шест оферти, които в момента са на етап оценка и се очаква скоро да бъде избран изпълнител.

Във връзка с Отключващо условие 4.3 през тази година е приет План за действие за периода 2025 – 2027 г. за изпълнение на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Р България, както и е приет Оперативен план от 2021 г. за изпълнение на Стратегията за развитие на висшето образование в Р България.

По отношение на хоризонталните отключващи условия за спазване на изискванията на Хартата на основните права на Европейски съюз и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания нашата агенция, Управляващият орган разработи съответните необходими правила и процедури, за да се гарантира проследяването на спазването на тези изисквания и към настоящия момент в рамките на Управляващия органи не са постъпили жалби относно неспазване на тези два документа, подадени при условията и по реда на законодателството на Република в България. Тук ми се иска да спомена, че въведените от нашия Управляващ орган механизми за спазването на двата документа са отличени в Национален доклад

„Нарушения на основни права при използването на средства от европейските фондове“ на Сдружение „Независима експерт на мрежа – НИЕ“, което е финансирано от Европейския съюз.

На този слайд виждате финансовото изпълнение по програмата към момента. Както беше казано, има известно забавяне. Това е свързано и с факта, че ние управляваме доста договори по Плана за възстановяване и устойчивост. Предприели сме мерки за минимизиране на риска от загуба на средства. Включително сме провели разговори с колегите от Министерството, както и с други бенефициенти за ускоряване на изпълнението и отчитането. Към момента общо верифицирани и разходи във верификация са близо 200 млн. лв. като се надяваме, че ще преодолеем този риск и няма да допуснем загуба на средства до края на годината.

И на последния слайд от моята презентация малко информация за участниците в проектите, подкрепени от Програмата до момента. Общо участниците са малко над 180 хиляди, като от тях ромите са около 60 хиляди участници. Участниците от по-слабо развити региони са над 82%. На този слайд сме дали данни относно дела на ромите и другите участници по райони за планиране. Благодаря Ви за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря ти, Стефи.

Сега бих искал да дам думата за въпроси и коментари относно общото изпълнение на програмата.

Има ли някой, който иска да взема отношение?

Господин Колев, заповядайте. Благодаря.

ДЕЯН КОЛЕВ (*председател на Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалие“, представител на групата ЮЛНЦ за ОПД, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи*): Представител съм на групата НПО, работещи за образователна интеграция. Благодаря за детайлната презентация.

Искам да направя един коментар и две предложения, да отправя също и един въпрос.

Коментарът ми е относно бавното и трудно изпълнение на грантовите процедури. Знаете и в предишния програмен период, а и в първия, кога бяхме в програма за развитие на човечните ресурси, винаги съм се застъпвал за намирането на баланс между системните проекти и грантовите процедури. С голямо неудоволствие наблюдавам това, че по грантовите процедури, слава богу, през този период вече има такъв баланс и поздравявам колегите от Управляващия орган, но с неудоволствие наблюдаваме бавното изпълнение на грантовите процедури и ниския интерес.

Искам в тази връзка да обясня, говорил съм и с колегите не само от групата, която представлявам, но и други колеги от гражданския сектор, коя е причината при тези много добри възможности, които предоставя Програмата, да има такъв нисък интерес. Очертават се два основни проблема. Единият е липсата на аванси за проекти на гражданските организации, по-точно това, че за да получат небюджетните организации, каквито са НПО, да получат аванс, това означава, че ще трябва да предоставят банкова гаранция, което е също, все едно, че нямат нужда от аванс. И имайте предвид, ако говорим, примерно, за един проект, средно за от 500 000, в който участва организация, училища и така нататък, аванс от 100 000 лв. е нещо, което много малко организации могат да си позволят. Затова и интересът на гражданските организации към процедурите е толкова нисък. При първата – утвърждаване на интеркултурното образование, при първия кръг имаше подадени проекти, след като видяха, че няма да се признава запис на заповед като основания за аванс, просто организации спряха да кандидатстват. И при последната операция – десегрегация, изключително важна процедура, както и госпожа Добре подчерта, че това е много тежък проблем за България, интересът е малък процедурата се реализира на половина, по-точно одобрените

проекти са наполовина, от които 16 на училище, 11 на общини и нито един на граждански организации.

Тук основният проблем идва от липсата на аванс през предходния период. Аванси се предоставяха срещу запис на заповед. Сега това нещо вече не се прави, в резултат на което организациите предпочитат да бъдат партньори на училище или общини, които могат да получат аванс и да разпределят към тях. Ние трябва да намерим решение на този много тежък проблем, защото дано не съм лош пророк, но много добрата процедура, която е обявена за достъп до висше образование, очаквам нисък интерес и по нея, ако не намерим решение на проблема с аванса.

Другият проблем се остава *de minimis*. Той се отнася към големите организации, които достигат до границите на *de minimis*. Но към този момент тежкият проблем е първият и апелът ми е да намерим такова решение. И само давам като пример по процедури, които са по Програма SAFE, както и по Програмата на Европейското икономическо пространство. Тези програми наеха национални оператори, НПО-оператори, които организират конкурсите, те предоставят много по-голям аванс, признават запис на заповед и там интересът е много голям. Колегите от Институт „Отворено общество“ например казаха, че при последния кол, който са организирани в рамките на програма SAFE, са имали над 200 подадени проектни предложения. Дай боже да видим такова нещо и по нашата програма, но пак казвам, там е намерено решение на този проблем.

За това имам две предложения. Първо, специално по процедура десегрегация, по която остава наличен финансов ресурс, той да не се насочва към нещо друго, а да се обяви отново като малко по-различна процедура, която да е насочена за партньорство за образователна интеграция, по която да могат да кандидатстват отново и граждански организации, и училище, и партньорство между организации,

училище и общини. И там да се предоставя аванс срещу запис на заповед или по някакъв друг начин, но да отприщим тази процедура.

Второто предложение, то може и да не се реализира през тази година и през този период, но ние трябва да помислим за него. След като Европейска комисия по програма SAFE въведе, и то успешно практиката да наемат национални НПО-оператори, които да организират коловете. Тяхната работа не е само техническа. Тяхната работа е творческа, защото те обявяват коловете с едни по-различни приоритети, отговарящи на местните нужди. Да помислим за такава възможност и в Програма „Образование“, както и в Програма „Развитие на човешки ресурси“. Там ще говорим с Управляващия орган за ангажиране на международно звено от гражданският сектор, което да може да организира тези конкурси, да поеме риска от предоставянето на аванс срещу запис на заповед или по друг начин и да имаме едно много по-голямо изпълнение.

Иначе въпросът ми към госпожа Малиновска е относно проекта за превенция на тормоза и насилието в училище. Много се надявам да има повече от 200 проекта. Ние също като организация с училищата, с които работим, постоянно ги насърчаваме кандидатствайте, кандидатствайте, кандидатствайте. Агресията в училище е много тежък проблем. За съжаление, той започва още от прогимназиалния етап. Ние си мислихме, че почва от гимназиалния, но не – още от 5-6 клас започва агресия и тормоз в училище и тези проекти са много важни. Въпросът ми е: ако, дай Боже, се получи по-голям наплив от проекти, има ли готовност Управляващият орган да увеличи процедурата, бюджета по процедурата, той не е малък – 35 милиона, но да се увеличи бюджетът, така че да има повече подкрепени училищни проекти. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, господин Колев.

Разчитаме в повечето случаи на Вас за активност от страна на членовете, така че благодаря за направените коментари и въпроса.

Аз ще дам някакво разяснение на този етап. Мисля, че ще се върнем към Вашите предложения в последващата точка, която е за изменението на Програмата.

По отношение на авансите имаме задължение, което е съгласно на една наредба Н-5, мисля, че беше, на Министерство на финансите, да изискваме обезпечение за авансите тогава, когато бенефициентите не са публични организации. Тоест това изискване не идва от Управляващи органи, то е национално. А пак записа на заповед не е обезпечение. Обсъждахме на среща с Централно координационно звено, това го казвам за членовете на комитета, заедно с другия Управляващ орган по Европейския социален фонд, плюс възможностите и мисля, че няколко решения бяха очертани. Едното е застраховка за аванс и в момента, това, което уточняваме с Централното координационно звено, е възможността да се признаят като допустим разходите за застраховка, защото това също не е малък разход. Това е единият вариант. Другият вариант е по-малък аванс да си иска. Понякога не е необходимо да стартираш с 20% аванс, може с по-малък аванс и по-често подаване на междинни отчети, като ние, като Управляващи органи, бихме се ангажирали с едно по-бързо верифициране.

При нас възможностите са също така НПО-то да е партньор. Когато е партньор на публична организация, училище или община, тогава авансът се предоставя на кандидата без гаранции, защото са публични организации. Съответно, въпросът е за честно и справедливо да се разпредели между партньорите.

Има и още една възможност, която обмисляме. Това е възможността чрез прилагане на опростени разходи въобще да отпадне нуждата от аванс. Една такава възможност е така нареченият проектобюджет. Това е възможност да се предоставя опростен разход за проекти на стойност до 200 000 евро, като изплащането на средствата става на база резултати, малко като Плана за

възстановяване и устойчивост, тоест има етапни цели и крайна цел. Първата етапна цел може да е, например, сформирание на екип, някакви подготвителни дейности, срещу които да се предостави не аванс от 20%, а директно междинно плащане от 20% и след това от брой ученици и така нататък да са другите плащания. Това е нещо, което обмисляме ние, за следваща процедура с потенциални бенефициенти неправителствени организации.

За съжаление обаче Програмата вече е обявена на 104%. Ние имаме решение на Министерски съвет, което дава възможност да наддоговорим ресурса на Програмата с до 15%, но и задължението до края на програмния период вътрешно да се компенсира този ресурс. В противен случай остава за сметка на държавния бюджет на Министерство на образованието и науката и ние като Управляващ орган пък не може да си позволим да задлъжнеем към МОН до такава степен. Затова сме много внимателни.

С днешното предложение за нов приоритет, по-късно в подробности ще ви бъде представена информацията, но ние взимаме остатъчен ресурс от тези процедури, които обявяваме по три пъти, подчертавам, и които има остатъчен ресурс, свободен, но въпреки всичко, с новия приоритет, Програмата излиза на 107% над договаряне. Затова сега дали ще има нова десегрегация, ново дуално – това е въпрос на обсъждане. За момента сме на пауза, като е рисково. Запазваме си правото да обявим като наддоговорен ресурс, но трябва да имаме наистина добра увереност, че финансово нещата са добре подредени.

Какви са ни наблюденията? По интеркултурното образование с три крайни срока, на третия краен срок качеството на проектите предложения е изключително лошо. Нашето впечатление е, че все едно са минали няколко консултанти, типови проекти са подадени колкото да се подадат. Тоест тук трябва вече да си дадем сметка дали искаме да финансираме нискокачествени проекти. Когато започне

изпълнението, такива проекти обикновено се отказват, защото консултантът е написал проекта, може би без реални срещи с училища, НПО-то започва да изпълнява, но се оказва, че училищата не са запознати, че участват в такъв проект и се отказват.

Има и по-дълбоки проблеми, според мен, за участието на неправителствения сектор. Това е броят на неправителствени организации, които по принцип функционират в сферата на образованието. Нашето впечатление е, че са някъде около 25 активните такива организации. Като вземем първата за квалификация за педагогическите специалисти в мултикултурна среда, където беше най-масово участието, и това, че може би няма и държавна политика за участието на неправителствения сектор в образователния процес, просто не може през Програмата в такава степен да се реформира нещо, което го няма в закона, например. Може би трябва да има постъпки да се регламентират. Това касае *de minimis*, защото изключението за сектор образования от държавна помощ е тогава, когато това е функция на държавата и се контролира от държавата. Когато НПО секторът не е функция на държавата в сферата на образованието и не се контролира от държавата, няма как да отпадне *de minimis*. Ние сме направили възможното според нас за някаква гъвкавост. Това сме го коментирали много пъти.

Това е засега. После пак ще се върнем на Вашите коментари, защото мисля, че имат отношение към изменението на програмата.

Има ли други въпроси, предложения?

От страна на Европейската комисия – Калоян Колев.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря, Иван.

Благодаря Ви за презентацията, за подробната информация и за отговора, който предоставихте на господин Колев.

Ще кажа няколко позитивни неща и няколко препоръки от наша страна – това, което ние забелязваме. Позитивно е, че вече има 24 процедури, които са в изпълнение, отворени или се изпълняват. Те

обхващат целия цикъл на образование – от предучилищно образование, основно образование, професионално образование, висше образование и наука. Позитивно е, че Програмата предоставя опция не само за директно предоставени грантови схеми, но и финансови инструменти. Също така е позитивно, че сте отворени и сте поискали помощ от JASPERS, които ще Ви помогнат в оценяването на проектите по операцията за висше образование 2.0. Това също е позитивно от Ваша страна.

Сто процента програмирани средства е много добре, но виждаме, че контрактуването малко се забавя, така че там бихме Ви препоръчали да се обърне малко повече внимание. Знаем, че става въпрос за големи проекти, стратегически проекти, за много голям ресурс. Тоест е важно да се обмисли добре самата операция преди да бъде стартирана, но е хубаво това време между програмирането и контрактуването да се скъси.

Друг елемент от моето изказване е, че всички операции, които стартирате, е хубаво да имат елементи, да отговарят на така наречените специфични препоръки на Съвета. Знаете, че всяка една година вследствие на цикъла на европейския семестър през юни Комисията предлага и Съветът одобрява и приема препоръки за всяка една страна членка. За последната година България има няколко в сферата на образованието, бяха споменати, така че нашата препоръка е всяка една операция да съответства на тези препоръки, разбира се, доколкото е възможно, защото сега в новия цикъл на семестъра ще бъдете, разбира се, оценяване и по Вашия напредък спрямо тези препоръки.

Плащанията са в момента около 7%, средно за ЕС са около почти 11%, тоест малко изостава Програмата в този аспект, така че се надяваме следващите месеци да видим по-забързани темпове на плащания. Разбира се, ние сме насреща да Ви помогнем.

Относно някои от междинните цели за 2024 г., тъй като не са постигнати или няма добър напредък по тях, Ви препоръчваме да се обърне внимание на това, защото може би сте чули, че вече от новия период постигането на целите ще бъде обвързано със самите плащания, тоест е хубаво още отсега да се замислим дали заложените цели са изпълними, тъй като ще бъдат обвързани, най-вероятно, знаете, че в момента предложението за новия период е обект на преговори, но най-вероятно ще бъдат обвързани с постигане на междинни цели, на етапни цели.

В тази връзка предложението, което Иван спомена в отговор на господин Колев, че плащанията по някои проекти могат да бъдат отчитани на база изпълнени етапни цели, звучи добре, тъй като това ще е един вид подготовка за новия период, но имате предвид, че не само екипът, тоест най-лесната дейност може да бъде като етапна цел, но също така и следващите елементи или дейностите от самия проект трябва да бъдат също обособени като етапни цели. И там е въпросът да бъдат така заложи, че да могат да бъдат и постигнати. Благодаря ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Госпожа Добре.

АНА-МАРИЯ ДОБРЕ: Нямам забележка по съдържанието, но искам да Ви кажа, че освен Калоян, който е тук в залата, имаме и двама колеги, които са онлайн. Така че никога не е твърде късно да благодарим на тези, които наистина са свършили много от работата и са подготвили днешното ни представяне. Освен Калоян имаме още колеги – Карола Валенте, която е отговорник, и Андрей Палезич, които са онлайн, така че може да има и допълнителни въпроси от тяхна страна. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за това уточнение.

Благодаря на колегите от Комисията, които се включват и онлайн. Те имат възможност също да се включат със свои коментари.

Благодаря, Калоян, за важните уточнения. Да, наистина една от основните препоръки на Съвета в рамките на европейския семестър е въвеждането на компетентностно базирано обучение в България. Знаете, че Комитетът отдавна-отдавна гласува критериите за тази операция и сега мога да съобщя, че вече имаме подаден проект от страна на Министерството на образованието и науката и се надявам, скоро да имаме договор. Проектът е на стойност около 160-170 милиона лева, обхваща цялата училищна система. Изключително интересен, сложен, предизвикателен и насочен към реформата, който пък ще зададе, може би, някакви насоки за бъдещето.

В оценка е и друг важен проект за дигитална трансформация на образованието. Тези два проекта, по принцип, е планирано да се движат паралелно, защото касаят промяна на учебно съдържание, учебни програми. За съжаление обаче, проектът за дигитална трансформация, който е на стойност 240 милиона лева, беше стопиран от Министерството на електронното управление (МЕУ). Имат някои забележки. Това, доколкото знам, е най-големият дигитален проект, който минава за съгласуване през Министерството на електронното управление. В момента екипите на двете министерства работят по отстраняване на забележките.

Мисля, че днес имаме представител на МЕУ. Ако имате желание, може да споделите нещо по въпроса. Не съм сигурен дали колегата е в залата в момента, но всяко едно забавяне, трябва да го кажа още отсега, може да доведе до една значителна загуба на средства от този толкова важен проект за в бъдеще.

Сега се сещам за един коментар, свързан с това, че трябва да се въведе български изкуствен интелект. Това няма как при спазване на закона за обществените поръчки да се изпълни, така че може би трябва да се проведат разговори между двете министерства и да се изчистят тези неща. Да, съзнаваме, че тук се касае за сигурност на данните, но все пак има европейски регламенти, които могат да се

приложат. Така че се надявам следващия Комитет за наблюдение пролетта вече да има проект в изпълнение.

Преминаваме към следващата точка:

Точка 3. *Представяне на напредъка и очакваните резултати от операциите от стратегическо значение („Силен старт“, „Успех за теб“, Модернизиране на професионалното образование и обучение, „От висше образование към заетост“) – за информация и обсъждане.*

И минавайки към операциите от стратегическо значение, както казах, днес тук са директорите на ключови дирекции от Министерство на образованието и науката – госпожа Ваня Георгиева, която е ръководител на проект „Силен старт“, госпожа Пенка Иванова, ръководител на проект „Успех за теб“, госпожа Ваня Тивидошева, ръководител на проект „Модернизация на професионалното образование и обучение“, и госпожа Соня Кръстанова, ръководител на проект „От висше образование към заетост“.

Предлагам в тази последователност по етапи и степени на образование да представите напредъка по тези стратегически операции. Знаете, че имаме задължение по Регламент да информираме членовете за напредъка на операциите от стратегическо значение. Ще помоля да ги представите в рамките на около 6-7 минути, за да има време за въпроси и коментари.

Заповядайте.

ВАНЯ ГЕОРГИЕВА: Много благодаря.

Здравейте от мен! Ваня Георгиева съм, ръководител на проект „Силен старт“. Ще се опитам да бъда наистина възможно най-кратка.

Ще представя постигането на индикаторите по проекта. Съвсем накратко ще се спра върху ключовите параметри на проекта, основните дейности, като ще ви запозна и с напредъка по отношение на постигане на индикаторите. И ми се иска да поставя фокус върху

една от дейностите, които стартирахме в началото на тази учебна година, защото една голяма част от дейностите се изпълняват текущо в рамките на проекта, но в проекта има две дейности, които са свързани с апробиране на различни иновативни елементи и затова ще си позволя тук съвсем накратко да ви запознае и с тази дейност.

Проектът е със срок на изпълнение 5 години – до 14 февруари 2029 година. Договореният към момента бюджет е малко над 140 милиона. Основните дейности са свързани с квалификация на педагогическите специалисти, включително обаче и на непдагогически персонал, като за първи път в проекта могат да бъдат включени или ще бъдат включени специалисти от детските ясли, тоест от яслените групи в детските градини. Дейност 2 е фокусирана върху интензивна работа с родители.

Тук ще си позволя в хода на представяне на дейностите да споделя и това, което имаме като напредък по отношение на постигане на индикаторите. Индикаторът свързан с родителите – очаква се до края на проекта да бъдат включени в дейности по интензивна работа 37 283 родители. Към момента сме обхванали 14 000, което е почти и 40% от индикатора, което според мен показва едно съвсем балансирано постигане на очаквания резултат по отношение на тази дейност.

Детските градини и яслените групи, разбира се, в детските градини планират различни дейности с родителите, свързани с адаптацията на децата, свързани с по-големите деца с подготовката за училище. Фокус в работата с родителите през тази учебна година сме поставили върху здравословния начин на живот, малко по-късно ще се спра и на това.

По отношение на допълнителната подкрепа, в рамките на дейността се наемат педагогически специалисти, които осигуряват подпомагане на деца със специални образователни потребности. Към момента в проекта са обхванати 2747 деца със специални

образователни потребности. Това е броят с натрупване. При индикатор 4549 деца.

По отношение на общата подкрепа за личностно развитие в рамките на дейността се осигурява допълнително обучение по български език и занимания по интереси. И към двете дейности детските градини проявяват интерес. Особено по отношение на общата подкрепа с осигуряване на допълнително обучение по български език, може би там е най-интензивната и най-търсената дейност в рамките на проекта от страна на детските градини. В рамките на проекта подкрепа са получили 26 787 деца. Проектът вече се изпълнява почти две години, така че имаме съществен напредък.

По отношение на включените институции, в проекта участват 85% от образователните институции, предоставящи предучилищно образование. Средното изпълнение на индикаторите е 53%. Децата, които са получили подкрепа, това е индикатор, който е почти на 84%, постигнат. И всъщност най-ниският обхват и може би дейността, която по-бавно се изпълнява, е свързана с обучение на педагогически и непедагогически специалисти.

Това, което бих искала да споделя, е една дейност, която стартирахме в началото на тази учебна година и тя е пробиране на иновативни елементи на програмни системи на детските градини с фокус върху здравословния начин на живот. Тази дейност се изпълнява в две посоки. Първата е свързана с разработване на насоки за работа по образователно направление физическа култура в детската градина, като са разработени методически насоки за учителите. А втората посока е свързана с интензивната работа с родителите и поставянето на фокус върху темите за здравословния начин на живот, като за детските градини в тази учебна година са включени първа и четвърта група. Аз няма да изчитам тук етапите на изпълнение, които сме си планирали, но в крайна сметка очакваме в края на учебната година да отчетем резултатите от тази дейност и да

преценим доколко тя е полезна на детските градини, като това, което бихме могли да направим, разбира се, е да разпространим разработените методически насоки към останалите детски градини, които също да могат да реализират тази дейност. Разбира се, след като си направим съответния анализ през юни следващата година.

В пилотното прилагане на тази дейност са включени 38 детски градини от пет области. Към момента над 1500 деца са включени в дейността. Дейността стартира с провеждане на анкети с родителите, които имаха за цел да проучат техните нагласи и техните познания в областта на здравословния начин на живот и здравословното хранене. Също така в началото и в края на учебната година се предвижда измерване на физическата дееспособност на децата, тоест на двигателните им способности. Въз основа на тези измервания ще направим анализ и на резултатите.

Съвсем накратичко, без да губя време, може би ще се спра само на най-интересните резултати от анкетите, които направихме с родителите. Това е разпределението им към момента. Не е изненада, че предимно майките са активната страна. Само 7% от татковците са се включили в попълването на анкетите. Това е възрастовият профил на родителите, като това, което не се вижда, е всъщност само 2% имаме между 20 и 25 години родители и в анкетата не са се включили родители под 20 години. Това е разпределението им по населени места.

Всъщност това, което е като интересен резултат, според родителите, 90% от децата консумират ежедневно плодове и зеленчуци. Родителите заявяват, че имат познания в основните препоръки за здравословно хранене и за здравословен начин на живот. Имат горе-долу балансирано в положителната страна приемане на сладки или газирани напитки от децата позиция, тоест родителите ограничават приемането на такива да бъде често.

Самата анкета е структурирана в няколко модула, които са свързани с игрите и двигателната активност и тук можете да видите резултатите на това доколко децата участват активно в анкета. в различни дейност. И всъщност най-хубавият резултат е, че родителите се стремят да насърчават физическата активност на децата. Другият модул от анкетата беше свързан със съня. Тук също родителите демонстрират добри познания за значението на съня по отношение на здравето на децата. Имаше и модул с личната хигиена и навиците – това колко често децата ходят на стоматолог, умеят ли да си мият ръцете и така нататък. Интересното за мен беше, че няма съществена разлика между мнението на родителите в първа група, тоест децата, които за първи път постъпват в детска градина и тези в четвърта група. Така че горе-долу е балансирано. Една интересна част от анкетата е свързана с екранната зависимост и тук резултатите също са по-скоро положителни, макар че 70% от родителите смятат, че детето им не е пристрастено. Това означава, че другите 30% се имат колебания по този въпрос.

С това ще Ви благодаря за вниманието и ще остана на разположение за въпроси.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Предлагам да преминем през всички презентации и след това ще има сесия за въпроси и отговори.

Заповядайте – госпожа Пенка Иванова.

ПЕНКА ИВАНОВА: Добър ден от мен!

Уважаеми госпожи и господа участници и гости в днешното Шесто заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“, ръководител съм на проект „Успех за теб“. Един проект, чието начало бе поставено през януари 2023 г. със срок на проекта 60 месеца, но не по-късно 31 декември 2027 г. Към настоящия момент общият бюджет на проекта е малко над 201 млн. лв.

Позволявам си съвсем накратко, с уважение към Вас, да напомня за основната цел на проекта. Много често я чуваме и в изказванията на министър Вълчев – основна цел, която е насочена към насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на учениците. Не само да развием и насърчим, но да направим така, че те да бъдат трайно приобщени в образователната система и не само трайно приобщени, но да направим всичко възможно, за да могат да бъдат подобрили техните образователни резултати. Разбира се, усилията на всички нас, които работят по изпълнението на дейностите на този проект, са насочени към това да изпълним всички заложиени дейности, така че да подобрим училищната среда, като я направим привлекателна и бидейки в тази подобрена и приобщаваща образователна среда да се повиши мотивацията на учениците за ранно учене. Когато се изгради тази подкрепяща среда, в която учениците се чувстват приобщени и значими, да работим не само с ученици и родителите, но да направим всичко възможно да се повиши капацитетът на педагогическите специалисти, за да могат те да осигурят на учениците обща и допълнителна подкрепа.

Тук е важно, че освен педагогически специалисти, в работата по изпълнението на дейностите по проекта се включва и непедагогическият персонал, в това число това са образователни медиатори, социални работници, помощници на учителя, подкрепящи всички онези ученици от уязвими групи, както и техните родители.

Целевата група по проекта, Вие вече знаете, не за първи път представяме тази информация, това са ученици от уязвимите групи, техните родители, разбира се, разчитаме на учителите, педагогическите специалисти и непедагогическия персонал. И не на последно място, това са специалистите от екипи за подкрепа на децата и учениците.

Спазвайки методологията, в първите две години са включени с заповеди на министъра 1542 училища, от които 1484 училища с обща

и допълнителна подкрепа. 210 училища предлагат обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици с изяви дарби. Това, което към днешна дата можем да споделим, е, че беше изпратена трета покана към училищата. Допуснати до оценка са 51 училища. В момента тази допълнителна оценка се извършва на ниво регионално управление на образованието.

Знаете, че дейностите по проекта са пет, така че съвсем накратко.

Дейност 1, която е насочена към повишаване в квалификацията на педагогическите специалисти. През месец април, когато беше Петото заседание, Ви информирах, че към този момент – април месец, бяха обучени общо 200 педагогически специалисти. Към днешна дата можем да кажем, че за това време – близо 6 месеца и половина, допълнително бяха обучени още 210 специалисти. Виждате срещу всяка една от тези пет теми, по които се провежда обучение, колко педагогически специалисти са били обучени. На нашето внимание в момента е обучението, така наречената въвеждаща квалификация. Това са всъщност учителите, които имат до 4 години педагогически стаж. Направена е необходимата организация. Наясно сме в коя област, колко учители има по институции, които имат до 4 години педагогически стаж. Предстои със съдействието на териториалните екипи да бъде предложено това обучение въвеждащата квалификация на педагогически специалисти, които са до 4 години. За Ваша информация близо 23 000 са такива учители на територията на страната.

Другата дейност е интензивната работа с родители на ниво училище. Към настоящия момент 13 083 родители на ученици са включени и са участвали в четирите форми за интензивна работа и са получили удостоверение. Април месец тази цифра беше 8338 родители. Да, имаме напредък, да, имаме включени повече родители, но наша тревога си остава в посока, че няма да постигнем този

индикатор от 96 000 родители на ученици от уязвими групи. Бързам обаче да направя следното уточнение. Всеки един от назначените образователни медиатори, виждате, че 2024 – 2025 г., това са 787, всеки един от тях работи с родителите. Всеки един от тях води за своята работа дневник и вписва имената на родителите, с които работи. Само това дава основание да се помислим, че те са много повече от 13 000. Проблемът ни е, че ние не можем да ги отчетем, просто защото на тези родители не можем да вземем единния граждански номер. Усилията наистина са големи. Важното е да се каже, че с родителите се работи, за да могат те да променят своята ценност на система, да признаят образованието като ценност, да ги мотивираме техните деца да бъдат в училище, но за съжаление, най-вероятно няма да успеем да постигнем този индикатор.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците. Знаете, че тази допълнителна подкрепа се осъществява чрез назначаването по проекта на специалисти, чрез часове за допълнителна подкрепа или както ние казваме пакети от часове, предоставяне на стипендии на децата с изявени дарби, както и не на последно място, това е оборудването за създаване или обновяване на кабинети. Виждате, в червеничко сме почертали, че постигнатият индикатор за подкрепа по дейности на учениците е 10 135, при целева стойност 8539, по-надолу в слайда тези 10 135 ученици са посочени като брой срещу съответния брой дечица, които са със специални образователни потребности, или са с хронични заболявания, или са деца в риск.

Допълнителната подкрепа, всъщност общо за двете учебни години, 2023-2024 и 2024-2025, са общо 40 284, като за начален етап това са 22 125 пакета, за прогимназиален – 18 159 пакета. И така всъщност това е сума, която е с натрупване, и съответно Вие виждате на тази табличка, това е сумата, която е изплатена с натрупване – 6 762 129 лв. Назначени са на трудово правоотношение специалисти и

помощник на учителя. Те са всъщност хора, които подпомагат процеса на приобщаващото образование. Това са 399 лица. И сега, ако това Ви притесни, че тук пишем, че са само 3180 ученици, които се подпомагат, ние наистина сме постигнали 10 000 за работа с деца от тези групи, но тук започнахме да си водим една статистика – тези 399 лица, които са назначени по проекта, всъщност с колко деца те работят. И това е всъщност към настоящия момент, тази информация – 3180 ученици. Надолу виждате тези 399 лица, които са назначени, как се разпределят – психолози, ресурсни учители, както и изплатеното възнаграждение към настоящият момент.

Споменах вече, че допълнителната подкрепа се осъществява чрез оборудване на кабинети. Виждате към днешна дата, че имаме кабинети, които са одобрени за оборудване – 810. Само ще си позволя да кажа, че към месец април те бяха 304. От тези 810 кабинета – 760 са за ученици със специални потребности, 80 са за ученици с изяви дарби.

По отношение на еднократната стипендия, подадени са 314 искания, от които 156 са одобрени. Това е близо с 80 повече от цифрата, която Ви споменах към месец април.

По отношение на допълнителното обучение за обща подкрепа, виждате информацията на този слайд. За учебната 2023-2024 г. са 56 508 ученици. В следващата учебна година, 2024-2025 г. тяхната цифра е вече 59 277 ученици.

По отношение на това как се разпределя начален прогимназиален, първи и втори гимназиален етап като участници, само може би трябва да напомня, че за учениците от начален етап се предоставят допълнително обучение по български и по математика. При учениците от прогимназиален етап приоритетно е български, математика, природни науки и при други предмети, за които се установява, че децата имат липса от достатъчно знание или нямат достатъчно напредък. Учениците от първи гимназиален се подготвят

за национално външно оценяване по български и математика. И учениците, които са във втори гимназиален етап, логично е да се подготвят за участието им в държавните зрелостни изпити.

Най-вероятно тези презентации ще бъдат предоставени после на Вашето внимание. Тук са представени брой участници по пакети за 2023-2024 г. и съответно 2024-2025 г. Тук виждате, че най-много всъщност ученици са тези, които към настоящия момент са получили 27 069 по два пакета, но това, което е новото за изминалата учебна година, е, че има и такива, които вече получават и по пет пакета. В момента близо 87 000 са учениците с натрупване, които са получили тази подкрепа по тази дейност.

Дейност 5. Виждате, че през предходните две години са предоставени общо 18 526 пакета за занимание по интереси, 12 923 са издадените удостоверения. Казвам за предходните две години, защото в тази учебна година нямаме занимания по интереси.

По отношение на междуучилищните дейности, имаме през 215 училища, само да кажа, че на предходната ни среща бяха 107 училища и за тези 6 месеца вместо 8, вече 35 кариерни консултанти извършват дейности по кариерно ориентиране и консултиране.

И отивам към последният слайд. Тази информация Вие ще я получите. Към месец април, когато се видяхме отново с Вас, за тези две години п изпълнението на проекта общо са внесени и верифицирани 23 млн. лв. За тези 6 месеца и половина от предишната ни среща до днес са внесени и верифицирани 62 млн. лв. Надявам се с тази наша дейност наистина да подкрепяме Програма „Образование“.

Уважаеми госпожи и господа, ще ми се накрая да кажа – 30 дни остават до Коледа и какво по-хубаво от това накрая да завърша с пожелание за светли и споделени, топли Коледни и Новогодишни празници. И не забравяйте да купите подаръци, защото без подарък Коледата е невъзможна. Благодаря Ви за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, госпожо Иванова.

Сега искам да дам думата на госпожа Ваня Тивидошева от дирекция „Професионално образование“.

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА: Здравейте!

Съвсем накратко напредъка по проект „Модернизиране на професионалното образование“, като те започна с промени, които са налични в административния договор. Слайдовете ми наистина са три, набързо бяха превъртени. За съжаление, не виждам видимост към втория слайд, който показва финансовите параметри. Държах да бъдат споделени, не че Вие не ги знаете, защото всъщност благодарение на Вашето одобрение с променени критериите на операцията с оглед увеличаване на бюджета на над 92 млн. лв., като обосновката за увеличаването на бюджета – извинете, 91,950 млн. лв. Увеличението на бюджета на проекта при предварително планирания и договориран бюджет от 70 млн. лв. се дължи на актуализираните единични разходи, които така или иначе са били бюджетирани през 2022 г. и актуализацията беше наложителна, но най-вече поради увеличените единични разходи за стипендиите на учениците, които са включени в една от най-любимите дейности на проекта – ученически практики.

Продължителността на проекта беше предварително предвидена до 2027 г., но с промяната в административния договор е до 2029 г., като сме обосновавали тази необходимост с оглед включването на всички училища и всички ученици в системата на професионалното образование и обучение в обучение по новите професии и новото учебно съдържание, което е реформеното такова.

В проекта са включени 512 училища, като регулярно пускаме покани за допълване на интереси, включване в проекта. Имаме и три частни училища, които работят изключително активно. Създадени са секторни съвети за уменията – 20, които обхващат всички сектори и

респективно всички професии, които се прилагат в системата на професионалното образование и обучение.

Проектът е комплексен, има 9 дейности и 10 поддейности, всеобхватен. Той е на две нива. Имаме реформени дейности, които са свързани с изпълнението на Закона за професионалното образование и обучение, измененията му от 2024 г. Чрез финансовата подкрепа на проекта ние привеждаме в действие основните и същностните изменения в Закона за професионалното обучение и обучение. Разбира се, тъй като промените са мащабни, за да ги осъществим чрез проекта ние не само следваме проектната рамка, проектните изисквания, разбира се, Закона за професионалното образование и обучение, но и Закона за нормативните актове и Закона за административните актове.

Защо? Защото в дейност 1, която дейност подпомага разработването на новото съдържание в професионалното образование и обучение, вече е разработен новият списък на професиите с помощта на експертизата на секторните съвети за уменията и разбира се, спазвайки абсолютно всички процедури по Закона за професионалното образование и обучение. Въз основа на този списък, който е утвърден през август 2024 г. от министъра на образованието и науката са разработени 155 държавни образователни стандарти по професиите от новия списък и 155 национални изпитни програми.

Държа да отбележа, че новия списък съдържа 183 професии и Вие виждате какъв огромен процент от всички нови професии всъщност е разработен в рамките на проект „Модернизиране на професионалното образование“. От тези 155 стандарта и изпитни програми, 74 стандарта вече са издадени като наредби за придобиване на професионална квалификация и по-голямата част от тях са обнародвани в „Държавен вестник“, като имаме и 9 чакащи към момента. Динамиката е много голяма. Подозирам, че и докато съм тук

с Вас в оставащите може би един-два часа, ще имаме вече и други наредби, които вървят по своя път към утвърждаването си. Разбира се, преди да бъдат утвърдени, те минават целия път на един нормативен акт. Така че това е голям успех – в рамките на по-малък период от година да се създаде такъв обем от ново съдържание. И този обем от ново съдържание да е минал през консолидацията на заинтересованите страни, през множеството консултации и в крайна сметка да се даде шанс да бъде приложен в системата на професионалното образование и обучение още от следващата учебна година. Така че тези наредби за професионална квалификация, влизат в сила от учебната 2026-2027 г., свързани с новия план прием в системата за професионално обучение още от януари 2026 г.

В процес на разработване са и учебни програми и планове. Няма да казвам цифрата каква е, само умножете тези 155 стандарта, по средно 20 на професия, какъвто е пакетът учебни програми и ще разберете какво огромно количество от учебно съдържание предстои да бъде в кратки срокове разработено, консултирано и легитимирано за прилагане чрез утвърждаване от министъра на образованието. Учебните програми се разработват от училищни екипи с включването на работодатели, представители на висши училища, така че тази дейност, специално по отношение на програмите, е в процес.

Разработени са и компетентностни профили за учителите по професионална подготовка, които ще бъдат ползвани за обучение в реална работна среда по дейност 5.

По дейност 3 много сме доволни, че тя стартира, макар и доста по-късно, защото се наложи да бъде изменена във връзка с промените в Закона за професионалното образование и обучение, но тази дейност вече стартира, макар и от септември месец тази година, така че има доста добър напредък – 505 ученици, които са идентифицирани, че са в риск от отпадане от образователна система, защото имат ниски образователни резултати, също така и немалък

брой отсъствия. Идентификацията се осъществява на ниво училищата. Този брой на ниво страна са обучени ученици, включени в мотивационни обучения с по 10 часа обучения. Кой прави тези обучения? Учители-наставници и което е много ценно ученици-наставници. Ученици от 11-12 клас подпомагат учениците в риск от отпадане, като ги мотивират за ценността да бъдеш в училище, да бъдеш любознателен, да взаимодействаш със съучениците си и така нататък да стоиш и да се образоваш.

Дейност 4. Има голям интерес по отношение на обучението в друга физическа среда. Над 9000 са учениците, възползвали се благодарение на инициативността на директорите и учителите от такъв тип обучения. Дигиталните уроци още не са стартирали, защото те на етап планиране на проекта са свързани с образователната раница, с дигиталната раница. Вярваме, че когато стартира споменатият преди малко проект, ще можем и ние да използваме инструментите на дигиталната раница, надградени и с възможности за учителите по професионална подготовка, за да се разработват уроци по новите професии.

Бизнесът преподава – условно сме нарекли една любима дейност на нас като екип в Министерството, но за съжаление, все още не толкова активно действаща на ниво училище.

Дейност 5 дава възможност представители на бизнеса да влизат в часове в училище в рамките на 20 часа на учебен срок, да запознават учениците с реалните процеси от съответния сектор. Като тези часове са не само базирани в училище, може да са в предприятия, да са свързани с демонстрации на най-различни технологични процеси. Така че имаме вече 232 представители на бизнеса, които имат тази роля и са включени в образователния процес. Имаме също така немалък брой обучени представители на бизнеса на методически и педагогически умения, за да могат да бъдат, от една страна, включвани в образователния процес, от друга страна, в помощ на

учениците, когато се провеждат ученическите практики в реална работна среда. Имаме 476 учители, обучени в реална работна среда. Така че тази дейност също започва да се развива добре, има голям потенциал и разчитаме по-активно чрез взаимодействието на бизнеса и училищата да се предоставят възможности на учениците и учителите.

Дейност 6 са обучения на учители за зелени умения, дигитални умения. Голям интерес има. Това са програми с кредити. Над 3300 са учителите, които към момента са обучени по тази дейност.

Дейност 7 са трансверсални умения, ключови компетентности за учениците. Над 7800 ученици са обучени чрез тези възможности на проекта. 70 учебни часа, което не е малък период от време. Имаме добро включване, въпреки че тук като средства в проекта има заложили доста много повече от реализираните към момента, така че и това е една цяло на екипа ни да активираме реализацията на дейност 7.

Както споменах, ученическите практики в реална работна среда са сред най-любимите възможности. В рамките на 240 часа учениците имат шанса в реална практическа среда, реална работна среда с наставник да подобрят своите умения. Имаме над 16 хиляди ученици включени в допълнителни практики в реална работна среда.

Проектът има и информационен компонент, той е свързан с възможности за национални кампании, секторни срещи, училищни кампании и кариерно ориентиране на учениците от втори гимназиален етап, за да може да поемат пътя си към реализация на пазара на труда или продължаване в системата на висшето образование с по-високите нива на квалификации. Много добре се развива тази дейност и разбира се, е шанс на училищата да рекламират това, което правят основно във връзка с привличане на ученици, план приема и остойностяване на ползите на професионалното образование, превръщането му в първи избор,

което може да стане единствено чрез по-добра информираност на местно ниво и училищата го правят.

Това е снимка на секцията на проекта в сайта на Министерството на образованието, където е публикуван списъкът с училищата, включени в проекта. На всяко тримесечие публикуваме информация за напредъка. А съвсем скоро сложихме и видеогалерия, така че може да се видят и филми, разработени в рамките на проекта. Имаме доста активен Фейсбук профил, отскоро имаме Инстаграм профил. Това са активни линкове, които водят към съответните данни и инструменти, така че като получите презентацията с улеснение може да стигнете до тях. Благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Вече просрочваме времето по тази точка, затова направо преминаваме към последната презентация на госпожа Соня Кръстанова. Заповядайте.

СОНЯ КРЪСТАНОВА: Здравейте! Соня Кръстанова съм, ръководител на проект „От висше образование към заетост“, изпълняван от Министерството на образованието и науката. Както всички виждаме – от първите 7 години развитието по стълбицата на образованието, през общото и професионалното образование най-добрите и най-ученолюбивите стигат и до университета.

Какво им предлага Програма „Образование“ на обучаващите се в университетите? Чрез проекта „От висше образование към заетост“ всъщност се предлага провеждането на студентски практики и така навлизането на обучаващите се във висшите училища в страната в практическо обучение така, както те биха го видели в своето бъдещо развитие след завършването на образованието и на специалността, която изучават. Най-общо казано, мога да кажа, че проекта „От висше образование към заетост“ е своеобразно продължение на проектите студентски практики, които бяха стартирани още може би преди 10-

12 години, още по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Виждале на екрана най-общо данните за проекта. Те са публични. Смятам, че предвид времето, което вече, както казаха от Управляващия орган, е изключително ограничено. Не е необходимо да ви ги изчитам. Това е един от големите проекти на Програмата и на Министерство на образованието и науката, като конкретен бенефициент. Бюджетът му е показателен – над 187 млн. лв. Обхватът му е също показателен – обхваща всички висши училища в страната, независимо държавни или частни, обхваща всички студенти в страната, независимо от това дали са държавна поръчка, дали са платена форма на обучение, независимо от това в каква образователно-квалификационна степен се обучават и в каква специалност и професионално направление е обучението им.

Основната цел е постигане на съответствие между обучението във висшите училища с потребностите на пазара на труда. Тази основна цел се постига с други специфични цели, които виждате визуализирани. Това, което мога да отбележа, е, че в проекта дейностите са две, маркирах вече провеждането на студентски практики. В тази си дейност тя е добре позната и на образователната система, и на бизнеса, и на обществения сектор, тъй като в годините назад е доста практикувана, прилагана и позната.

Това, което е като предизвикателство не само към проекта, а и към Министерство на образованието, е именно дейност 2, която е създаване на условия за въвеждане на дуално обучение във висшето образование. Това в действителност е предизвикателство. Министерството провежда разговори с висшите училища. Имаме проведени разговори и с ръководството на Националната агенция за оценяване и акредитация. Това, което предстои, е да направим срещи и разговори със Съвета на ректорите, с висшите училища в по-широк кръг след това, тъй че да срещнем визията на всички страни за това,

що е то и доколко и как е приложимо дуално обучение във висшето образование. Това, което в момента от разговорите, срещите и анализите се очертава, е мога да кажа не много разнопосочно, но все пак има различни виждания, които задачата на екипа на проекта е да ги стикова така, че да бъде променена нормативната уредба, законодателството следва да бъде променено, разбира се, изхождайки от Закона за висшето образование, който към момента няма регламентирана такава форма на обучение, като дуално обучение във висшите училища. Изобщо предстои една тежка задача.

Проектът стартира преди 11 месеца. За тези 11 месеца това, което виждате в момента визуализирано на екрана, са регистрираните към момента заявили и практикуващи дейност 1 по проекта – студентските практики, към които смятам не е нужно да го казвам, вероятно е известно, изключително голям е интересът към провеждането на студентски практики както от страна на студентите, така и от страна на обучаващи организации. Може би в тези първи първа, втора година от провеждане на проекта финансовият стимул не е без значение, който поради продължителността на проекта 5 години, вероятно към петата година вече няма да е чак толкова примамлив. Защо? Какво имам предвид? Имам предвид, че студентът, за да проведе студентска практика в реална работна среда при успешното приключване на това практическо обучение, получава стипендия, която е 1088 лв. В настоящата година знаете, че минималната работна заплата е 1077 лв. Тоест, когато стартира проектът, стартира именно с тази нагласа, стипендията на обучаващия се студент в практическо обучение да е равна на минималната за страната работна заплата. Разбира се, към петата година вече това няма да е толкова, пак казвам, голям притегателен на финансов ефект, но ние не разчитаме на финансовия стимул на студентите, а основно на интереса от тяхна страна, защото проектът и провежданите практически обучения по този проект им дават нелоша насока за това

на място ли са те в обучението, в което се обучават в момента. Тяхното ли е това, което изучават? Искат ли да го практикуват след като приключат с обучението си? И изобщо, като цяло, те виждат това, което са избрали възможност. как биха го приложили след като приключат обучението си.

От гледна точка пък на работодателите, интересът към практическите обучения на студентите е значителен най-вече, защото те могат по този начин да подберат бъдещите си кадри и бъдещия си персонал. Докато се обучават при тях всеки придобива малко или много впечатления кой е старателен, кой е амбициозен, кой е изпълнителен и така нататък.

По отношение на дуалното обучение, както казах, беше проведен анализ, бяха проучени мненията на висшите училища. Аз бих могла да очертая само това, че виждането на висшите училища към момента по отношение на дуалното обучение както от едната крайност, че всички специалности и всички професионални направления от всички области на висше образование са приложими по отношение на дуално обучение, така до друга крайност, в която срещаме мнения основно от технически висши училища, които смятат, че е добре на този етап дуално обучение да се въведе в тези образователно-квалификационната степен професионален бакалавър най-вече и предимно за тези специалности и професионални направления, които не могат да дадат същата база материално оборудване, съоръжения, машини в университета, а могат да я намерят в работодателските организации. Както казах, само 11 месеца са изминали от стартирането на проекта, предстои този анализ да продължи, предстои проучване и на международния опит. След проучването и след анализите предстои законодателна промяна, нормативната уредба на подзаконовите актове след това, след което учебните планове и програми във висшите училища за съответните

специалности и професионални направления. Това е, което предстои като дейност по проекта.

По отношение на финансовото изпълнение, поради това че едно практическо обучение трае от минимум 3 до максимум 6 месеца, практическите обучения стартираха през май месец тази година. Поради това все още няма чак толкова голям брой приключили практически обучения. Първите приключиха в последните дни на септември. 28-30 септември, приключиха първите проведени практически обучения. Това са съответстващите финансови данни на приключилите и отчетени към Управляващия орган практически обучения. Неслучайно държах под табличката, обръщам внимание, да се визуализира и предстоящият отчет, който предстои да го внесем буквално след десетина дни, който вече е на индикативна стойност около 800 000 лв., съдейки по практическите обучения, които виждаме, че по график предстои да приключат до края на настоящия месец ноември.

Общите индикатори по проекта. Не смятам за необходимо да изчитам цифри и индикатори, те са пред вас. Презентациите вероятно, не зная, ще кажете достъпни ли ще бъдат, поне моята е достъпна, може да бъде разпространена на Комитета за наблюдение, да не губим време в изчитане на изрично на цифри. Благодаря Ви за вниманието. Оставам в очакване на въпроси и на възбуден интерес от страна на представителите и на висшите училища, и на всички институции, присъстващи тук, в качеството им и на обучителни работодателски организации за студентски практики.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, госпожо Кръстанова.

Този проект се изпълнява от МОН съвместно с всички висши училища, така че разчитаме на подкрепа и активизиране на висшите училища. Тук има представители на Съвета на ректорите, така че разчитаме и на Вашата подкрепа.

Виждаме, че без тези стратегически операции ефектът на програмата върху образователната система не би бил толкова голям. Тоест те дават възможност наистина за масово прилагане на мерките.

Тъй като вече напреднахме с времето, давам възможност за въпроси и отговори, разбира се, но ще ви моля синтезирано да бъдете в изказванията си.

ДАНИЕЛА АЛЕКСИЕВА (*Конфедерация на независимите синдикати в България*): Здравейте.

Ще бъде наистина кратка, тъй като времето доста напредна. Благодаря на всички колеги, които направиха представяне детайлно и толкова подробно на тези наистина стратегически за нас операции.

Едно процедурно предложение имам в началото. Молбата ми е на следващи заседания тези доклади за напредък, ако може да ни ги изпращвате малко по-ранно при качването на всички документи, за да може да имаме и ние време да се подготвим, когато дойдем тук и дадем нашите коментари по всички тези наистина стратегически операции.

И един коментар ще си позволя по отношение на една от операциите, именно свързана с модернизация на професионалното образование и обучение в България. Тя е изключително важна и ценна за нас, тъй като знаете новия списък на професиите, всички нови ДОС-ове, които се разработват. Ние като социален партньор сме включени много активно в работата на експертните комисии в Национална агенция за професионално образование и обучение (НАПОО), както и в секторните съвети за уменията. Но цялото забавяне на проекта, което се случи от неговия старт до момента, изправи системата на професионалното образование, по-скоро на обучението на възрастни пред едно изключително предизвикателство, тъй като както чухте и от госпожа Тивидошева, да, 155 ДОС-а са разработени, което 85% от всички професии по

новия списък, но само 40% все още са с наредба на министъра, а остават още броени дни до края на годината.

Това не е проблем за системата на образованието, а за системата, пак подчертавам, обучението на възрастните, тъй като от началото на следващата година, колеги, всички центрове за професионално обучение трябва да разработят своите нови учебни програми, по които да работи, съответно ново учебно съдържание, което да отговаря на новите изисквания в държавните образователни стандарти. А това, от друга страна, пък е свързано и с всички настоящи и предстоящи обучения, които центровете провеждат, в това, че е слой по Програма „Развитие на човешките ресурси“, знаете, с ваучери, които има за професионална квалификация, а всичко това изисква актуализация на учебни планове и съдържания.

Споделям го като едно притеснение за нас. Наистина цялото забавяне на операцията рефlekтира върху системата, която е на професионално образование и на възрастни. Надявам се центровете да бъдат бързи в разработването на тези програми, но има и притеснения, че някои няма да могат да се справят. Още повече притеснени сме, че не всички ДОС-ове ще бъдат разработени до края на годината и не всички ще бъдат с издадени наредби, за да може да се стартира и разработването на програмите. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за тези два важни коментара.

По първа точка – всички материали се качват преди заседанието и след заседанието на страницата на Управляващия орган, така че са абсолютно публични, но аз тук се присъединявам към апела, към колегите от МОН и заместник-министър Николов да организират тази информация по-рано, за да може да я публикуваме и по-рано. Ние също я получихме вчера.

По втора точка – проект „Модернизация на професионалното образование“ е един от малкото, който стартира навреме и се

изпълнява в срок. Така че не мога да се съглася, че има забава. Може би има липса на синхрон по отношение на центровете за професионална подготовка, защото проектът е насочен към училищно образование, но може би в разговори с Министерството може да... Наистина работата, която се върши там, е огромна. Аз не си спомням в последните години нещо в такъв кратък срок да се е свършило в такава огромна степен, така че според мен разбираемо, но апелирам към представителите на МОН да проведат разговори, за да може да се съобрази този вторичен ефект. Тоест, доколкото разбирам, и центровете за професионално обучение зависят от тези програми.

Госпожо Тивидошева, искате ли да вземете отношение?

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА: Ами да, всъщност ние сме в доста интензивни срещи и комуникация напоследък, и то точно поради тези причини, за които говори госпожа Алексиева. Какво да кажа? Това е изискване на закона. То не е изискването на Програма „Образование“ и на проект модернизирание. Всъщност изискването за въвеждането на новите професии от януари 2026 г. в системата на професионалното обучение е изискване на изменения Закон за професионално образование и обучение. Разработването на стандартите, наредбите за професионална квалификация всички знаем като функции, че законът е възложил на институцията Национална агенция за професионално образование и обучение, която е партньор в проект модернизирание. Това, което проектът прави, е финансово да подпомогне процесите с заплащане на екипите, които са формирани към Националната агенция за професионално образование и обучение, като обаче всички процеси си следват нормативните изисквания, които наистина са свързани с доста време, и то не е случайно – за да може да се чуе мнението на различните заинтересовани страни.

Само искам да отбележа нещо. Да не забравяме, че Законът за професионалното образование и обучение с изменителния акт влезна в сила от края на март 2024 г. Новият списък е утвърден на 9 август,

което означава април, май, юни, юли за 4 месеца с обществено обсъждане, с всички съгласувания, със свръхинтензивна работа на секторните съвети, експертните комисии в НАПОО, чрез финансовата подкрепа на проекта този списък беше утвърден. И едва след неговото утвърждаване започват процесите, инициирани от партньора по проекта – Национална агенция за професионално образование и обучение, чрез Закона за обществените поръчки, събиране на екипи, възлагане, минаване пак на поредната друга процедура, която им изисква време, възлагане на тези екипи да работят. И оттук насетне вече, за да се гарантира качество, повярвайте ми, свръхактивна дейност на секторните съвети за уменията към Министерството на образованието по всеки един стандарт, с много редакции, където е необходимо, особено в някои направления като компютърни науки. Там има съществен принос на членовете на секторните съвети за уменията към МОН, пак основани по този проект. Съществен принос има в сектор туризъм, в сектор транспорт, с много срещи с експертните комисии. Смея да кажа, че аз лично не виждам как при тези дати и срокове процесите биха могли да бъдат по-бързи и при всички изисквания на множество законови разпоредби.

Другото, което искам да Ви уверя е, че поне тези 155 стандарта следва да бъдат издадени до края на годината. Защото последните са на обществено обсъждане на 28 ноември, което означава с надежди до средата, до 20 декември да бъдат издадени и да си стоят чакащи в „Държавен вестник“, ако не са обнародвани.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря. Има ли други въпроси, коментари?

ДЕЯН КОЛЕВ: Към госпожа Иванова – поздравления за това, че проект „Успех за теб“ беше отпушен и тръгва доста бързо да се развива.

Две препоръки. Първо, по отношение на образователните пакети. Нека те да бъдат провеждани не само като стандартните допълнителни часове по български език – такива, каквито има и в училище, а да се направят и по един по-иновативен, атрактивен за учениците начин под формата на форум-театър, театър и така нататък, за да има и по-различен, по-успешен резултат.

И втората ми препоръка, тя е паралелно и към „Успех за теб“, и към МОН е относно допълнителните обучения за учениците, които предстои да се явят на матура. Много важен елемент на проекта. Имаме системен проект. Ежегодно около 10 хиляди 12-класници не се явяват на матура. Това са младежите, които са достигнали 12 клас, завършили го и не считат за нужно да се явят на матура. За съжаление, често и директори окуражават по-слабите ученици да не се явяват, за да не попаднат в лоша статистика на училище с много двойки. Препоръката ми е да се увеличат дори пакетите, които се отнасят към учениците във втори гимназиален етап и подготвят за матура.

А препоръката ми към Министерството на образованието и науката е да се направи целенасочена програма, която да окуражава училищата повече ученици да се явяват на матура, тоест да не ги оценява какъв процент имат двойки и по-високи оценки, а какъв процент се явяват, защото изследвания показват, че младежите, които са завършили 12 клас без матура, тяхната заетост устойчиво е 50% по-ниска от тази на тези, които са завършили с матура.

И към проект „Силен старт“, много важен проект за детските градини, препоръката ми е да насърчите ангажирането на повече образователни медиатори, така както е по „Успех за теб“. И също така заниманията по интереси да бъдат и в сферата на интеркултурното образование. В тази ранна детска възраст те се получават много успешно. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Аз разчитам, че колегите в МОН ще вземат предвид тези препоръки и предлагам по-задълбочена дискусия да проведем след презентацията на оценката на приобщаващо образование на ОИСР, защото там също има ценни препоръки относно повече методологически указания от страна на МОН по изпълнение на проектите.

Има ли други желаещи? Заповядайте.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Да, благодаря Иван. Ще бъде кратък.

Наистина много важни операции, четири стратегически операции, които ние следим отблизо. Знаете, по регламент, ако една операция е стратегическа, има изискване да бъде докладвана към нас, тоест напредъка, да има и комуникационно събитие и така нататък. Така че следим ги нещата.

Две бележки. Относно операцията за предучилищно образование. Наистина е похвално това, което се прави. Виждаме напредък в данните, които показват увеличаване на приема на деца в предучилищно образование, тоест в детски градини в България спрямо предните години, така че това е позитивно. Но в същото време в момента последните данни в момента показват, че България е на първо място по детска бедност. Тоест трябва да се види, наистина кои елементи от операцията могат да бъдат подобрили, за да отговарят по-добре на проблемите и на предизвикателствата, за да може България с толкова много инвестиции в тази сфера да не е на последно място по този индикатор в Европейския съюз. Може би някои от Вас знаят, че има 13 елемента, които се следят дали едно домакинство е в бедност или социално изключване, например дали има възможност за месо, плодове и така нататък, дали може да ходи на почивка и така нататък. Хубаво да се види кои неща липсват, за да може да се подобри състоянието на децата в бедност.

Относно втория проект „Успех за теб“, също е добра рамка, надгражда се спрямо последния проект от миналия период. Тук

имаше въпрос, тоест не въпрос, а по-скоро предизвикателство с родителите на деца ромски произход. По принцип да се събира ЕГН, знаем, не е лесно, така че има и други възможности да се докладва участие на родители, така че ако искате от Управляващия орган могат да ни изпратят имейл с този въпрос и ще Ви предоставим информация за други начини да се отчитат, особено в такива райони, в които е по-трудно да се събират данни и някои, разбира се, отказват да кажат, че са от ромски произход и така нататък. Има и други възможности за отчитане на хора от тези места.

Това е от мен на този етап. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за подадената ръка. Това е съществен проблем, многократно сме го дискутирали – събирането на ЕГН-та от родителите, така че ще зададем такъв въпрос, за да си облекчим и ние изискванията към бенефициентите.

А сега преминаваме към най-важната точка днес, която подлежи на гласуване. Имаме 35 регистрирани члена за днешното заседание, тоест имаме кворум.

Точка 4. Междинен преглед на изпълнението на Програма „Образование“ 2021-2027 г. (в съответствие с изискванията на чл. 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060) - допълнителна оценка (за информация и обсъждане) и Проект за изменение на ПО - за обсъждане и одобрение.

Ще помоля госпожа Николина Стоянова от дирекция „Програмиране, наблюдение и оценка“ съвсем така накратко само да представи основните акценти, защото колегите са получили материалите, запознали са се, изчели предложението ни, но да акцентираш върху основното. Получихме и коментари от страна на Европейската комисия, така че сме ги сложили на слайдове. Моля те, не ги изчитай, просто ги маркирай и нашия отговор по отношение на тях. Заповядай.

НИКОЛИНА СТОЯНОВА: Благодаря.

Здравейте от мен!

Във връзка с изменените регламенти, които дават възможност за препрограмиране, насочено към нови стратегически приоритети, чрез изготвяне на допълнителна оценка в контекста и на междинния преглед и представяне на изменение на Програмата, Управляващият орган направи задълбочен анализ и преглед и като взехме предвид и възможността за гъвкавост и финансови стимули, които предоставят регламентите, изготвихме предложение за включване на нов специален приоритет в Програма „Образование“ – „Гражданска готовност в образователната система“ на основания член 12в от Регламента за Европейския социален фонд.

Основната ни цел в този приоритет ще бъде да се развият знанията и уменията в областта на гражданската готовност, като се повиши информираността и способността на учениците и педагогическите специалисти да са по-подготвени и устойчиви при кризисни ситуации. Този приоритет е в съответствие и със съвместното съобщение относно Европейската стратегия за съюзната подготвеност на Европейската комисия.

Индикативните дейности, които планирахме и с които сте се запознали, само ще ги маркирам тук. Основно е разработване на обучителни програми в областта на гражданската готовност и онлайн платформа за споделяне на практики и провеждане на обучения, както и акцент върху организиране и провеждане на обучения с практическа насоченост, включително интерактивни обучения в училищна и извънучилищна среда по гражданска готовност, включително първа помощ, включително социално-емоционални умения и психологическа устойчивост при кризисни ситуации.

Също така планираме да отделим ресурси за оборудване, материали и софтуер, така че да може да се изградят достатъчно добри условия и защитена среда, в която да бъдат провеждани тези

обучения. И строително-ремонтни дейности в училищата и в регионалните центрове. където да се провеждат такива обучения в извънучилищна среда.

По отношение на начина, по който планираме да бъде изпълнен този приоритет е чрез конкретни бенефициенти – Министерство на образованието и науката, като ключов бенефициент за разработване на програмите и съответно всички училища.

Планирахме в началото доста рестриктивно индикаторите, няма да се спирам на тях, тъй като в коментарите на Комисията ще ви предложим нашата ревизия по отношение на целевите стойности.

По отношение на бюджета, в междинната оценка, която е изпратена, там са представени детайлно таблиците и информацията, като бюджетът, който ще бъде насочен към този приоритет, нашето предложение е 10% от финансирането от Европейския социален фонд след приспадане на 28 милиона, които пренасочваме към Програма „Храни и основно материално подпомагане“.

Тук ще се спра не много детайлно какви са основните предимства за нас като Управляващ орган при такъв подход и включване на нов приоритет в Програмата. Разбира се, ключово е това, че Програмата ни ще има принос за справяне с актуални предизвикателства и повишаване на гражданската готовност в училищата. Мисля, че това е тема, по която наистина не бихме имали спор, че има нужда от това. И разбира се, много важно за нас като Управляващ орган, а и за държавата, е да намалим риска от загуба на средства, както и да си гарантираме ефективно изпълнение на всички приоритети и цели по Програмата, като се възползваме от предложените и от Европейската комисия финансови стимули и гъвкавост. При определени условия обаче. За да може да се възползваме от тези стимули и гъвкавост, трябва да насочим минимум 10% от финансирането към този нов приоритет. Това е така нареченият 10-процентен праг. И също така трябва да представим

искането си за изменения до края на годината – до 31 декември. При тези условия ще имаме възможност за едно допълнително предварително финансиране, което, въпреки че ще бъде получено през 2026, ще се отчете за 2025 г. и ще намали риска от загуба на средства. Ще имаме извънредно предварително финансиране за самия приоритет от 20% през 2026 г. И също така има по-висок процент на финансирането от ЕСФ плюс с 10% пункта за новия приоритет.

Много ключово е и удължаването на крайния срок за допустимост на разходите с една година, а именно 2030 г. Това ще се отнася за цялата програма, което съм сигурна, че всички знаем от опита си, че тази година няма да ни е излишна накрая.

Другите промени в Програмата са: пренасочване на средства към Програма „Храни и основно материално подпомагане“ в размер на 28 млн. лв., прецизиране на някои текстове, свързани с прилагането на подхода „Водено от общността местно развитие“ във връзка с постановлението на Министерски съвет, прието в края на 2024 г., и промени от технически характер.

Тъй като в петък получихме коментари от Европейската комисия, с няколко думи какво предлагаме ние по отношение на коментарите на Европейската комисия, за които сме много благодарни и които смятам, че ще имат добавена стойност към този приоритет и бъдещите процедури по него.

По отношение на това дали планираме препоръчителен пакет от дейности за всички училища, да, Управляващият орган планира такова нещо, като включително по предложение на Министерство на образованието и науката. В пакета ще бъдат включени конкретни теми, които виждате и няма смисъл да чета, включително реакции при различни бедствия, първа помощ и така нататък.

По отношение на допълнителна обосновка във връзка със строително-ремонтните дейности, които предвиждаме, има въпрос, поставен от Европейската комисия във връзка с регионалните

центрове. Да, предвижда се тези дейности да бъдат изпълнени в ученически бази, които се управляват от Министерството или от второстепенните му разпоредители като Националния STEM център, като дейностите ще бъдат насочени единствено за целите на операцията и осигуряване на необходимите условия и защитена среда за провеждане на тези обучения.

По отношение на броя на учениците, които предвиждаме да бъдат подпомогнати, може да се каже, че първоначално подходихме може би малко рестриктивно по темата и планирахме в изпратените до Вас материали 10% от всички ученици. Във връзка с коментара на Европейската комисия и след задълбочена дискусия и обмисляне, всъщност нашето предложение е да бъдат обхванати 70% от училищата и съответно 80% от учениците във всяко от подпомогнатите училища, така че действително да увеличим обхвата на учениците, които ще подобрят своите знания и умения в областта на гражданската готовност.

Препоръката на Европейската комисия е да бъдат обхванати всички училища, но на базата на нашия опит до момента, включително и при системните проекти, не повече от 60-70% от училищата биват обхванати, затова и предлагаме именно индикаторът да бъде 70% или около 1500 училища.

По отношение на проектобюджет, който бяхме индикативно разпределили, Комисията коментира, че бюджетът, свързан с разработването на програмите, им се струва висок и ние ще го оптимизираме, като идеята е Министерство на образованието и науката заедно с партньори да разработи универсални учебни програми, съобразени включително с етапите на образованието и тези програми да бъдат използвани от всички училища в процеса на изпълнение. В рамките на този бюджет също така ще бъде разработена и онлайн платформа, която да осигури възможност за

обучение на учители и училищни психолози, за споделяне на практики и други.

По отношение на индикатора за резултат, той ще бъде формиран като 80% от учениците в училищата, които ще бъдат подкрепени. Такова е нашето ново предложение, което прави малко над 50% от всички ученици.

Има и няколко коментара, свързани с бюджета. Откъде се осигуряват средствата за приоритета? От свободния ресурс и хипотеза на наддоговаряне на проекти с ключов бенефициент МОН.

Защо се насочват средства от мерките от приоритет 1 към приоритета? Наистина след три процедури за развитие на дуалната система и три процедури за ограмотяване на възрастни е наличен свободен ресурс, като си запазваме възможността и за наддоговаряне, в случай че има такава възможност.

Защо прехвърлянето на средства към програмата за храните е от по-слабо развитите райони? Защото проектите с ключов бенефициент МОН се отчитат повече в категорията по-слабо развитие региони и така се възстановява донякъде първоначалният баланс в Програмата. Това е координирано с Централното координационно звено и няма отражение върху споразумението за партньорство. И средствата, които се прехвърлят, ще бъдат от алокацията за 2025 г. Това са нашите отговори по коментарите на Комисията.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

В допълнение само две думи от моя страна как си представяме изпълнението. Сега целта е да подадем изменението до края на годината, за да влязат в сила тези облекчения, а следващата година ще програмираме и самите операции. Ще има един системен проект на МОН, където в партньорство с Главна дирекция „Пожарна защита и безопасност на населението“ и Министерство на отбраната и Националния STEM център, може би, ще има такива централни мерки. Възнамеряваме да използваме 15% гъвкавост от приоритета за

мерки тип Европейски фонд за регионално развитие за обновяване на тези ученически бази, където да се провеждат изнесените обучения. Това ще бъде под управление на МОН. Ще има директно предоставяне за всички училища, за да може да имаме обхват. И понеже сме сигурни, че някои по-малки училища няма да имат капацитет, възнамеряваме тук да приложим това, за което ви говорих – един отделен компонент към неправителствени организации чрез проектобюджет, проекти до 200 хил. евро, в които ще махнем авансите и ще тестваме това първо междинно плащане на база за определени етапи. Така че донякъде се надявам, че отговарям и на коментарите на неправителствения сектор.

А сега моля за дискусия, въпроси, предложения, коментари, след което ще пристъпим и към гласуване.

Заповядайте, господин Колев.

ДЕЯН КОЛЕВ: Благодаря.

Аз поздравявам Управляващия орган за идеята за този допълнителен приоритет. Това, което в момента ме притеснява, е, че ако единствено или основно се насочим към допълнителни занимания по интереси на училищно ниво, много училища нямат достатъчно ученици и време да го правят. Слава богу, не сме в 2007-2008 година, когато се въвеждаха делегираните бюджети и училищата нямаха средства за нещо друго. Сега има достатъчно занимания по интереси и от държавния бюджет и по системните проекти, плюс множество други източници и много колеги директори, когато сме ги питали, защо не кандидатствате, казват: нямаме ученици, нямаме достатъчно време да ги ангажираме в допълнителни занимания. Мисля, че доста по-успешно ще върви компонентът, който е за тези изнесени обучения. Такива, каквито имаше и по много отдавнашното време, когато аз съм бил ученик, имяхме такива изнесени обучения, като лагери и така нататък. Виждате, примерно, по образователни маршрути, по националните програми, които са свързани с такъв вид

изнесени обучения – там още при стартирането на програмата и на втория ден са запълнени и е изчерпван бюджетът. Интерес ще имам. Там единственото, което ме притеснява е, че ако се върви отново към разходи тип, аз не го казвам 60 плюс 40, а 100 плюс 40, разходи за труд, плюс за 40% средства за други преки и непреки разходи. Те няма да стигнат за такъв вид изнесени обучения. Трябва да помислим за това специално по изнесените обучения. Там разпределението на средства да е малко по-различно и да има достатъчно ресурс за храноден, и така нататък, на учениците.

А иначе благодаря на господин Попов за идеите, които изложи, още след първата ми интервенция. Трябва да опитваме всичко, разбира се, и да видим кое ще подейства, така че да се включи по-активно и гражданският сектор. Имаме интерес всички възможни заинтересоване страни да участват активно в изпълнението на програмата, Специално за това, което предлагате, да се работи без аванса на етап, още примерно при първия етап, когато е сформиран екипът на проекта, да се преведе първото реимбурсиране, възстановяване на разходите. Това може би ще е окей за по-големите организации и ще е по-проблемно за по-малките, които, пак казвам, без аванс трудно могат да работят, но трябва да се опита, разбира се, и с удоволствие ще се действаме за всички тези неща.

Приемам категорично предложението и ще гласувам за, а тези опасения, които изложих, на един по-късен етап може да се намери решение за тях.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Само по последното – не става въпрос за реимбурсиране и възстановяване на извършени разходи. Този тип финансиране е финансиране за резултати. Тоест, още преди да са извършени разходите, може да се финансира резултат, който, разбира се, ще уточним и с Европейската комисия, защото съгласуваме критериите. Подробностите ще ги съгласуваме на пролетното заседание, когато

ще Ви предложим критерии за избор на операция. Сега бързаем да внесем Програмата в Съвета за координация на еврофондовете и Министерския съвети и преди Коледа през системата SFC на Европейската комисия.

Да, съгласни сме, че повече фокусът трябва да е върху изнесените занимания, лагерите. Вдигането на индикатора малко така ни притеснява в това отношение, защото те са по-скъпи, по-малко деца могат да се включат. Затова може би проектите трябва да имат масови дейности в училище за общ инструктаж и вече дейности за по-изявени или не знам на какъв принцип избрани деца, или който пръв се запише за тези лагери. Естествено, първо трябва да започнат дейности на проекта на МОН, за да разработят тези инструкции. Може би няма да е 60 на 40, а всичко ще пуснем на проектобюджет. Там залагаме всички разходи, които до момента сме разработили, включително от ученическите пътуванията, самоучебните маршрути, там са 100 лева на ден. Така че 100 лева на ден много лесно ще бъде – училището си избира в бюджета колко дни, колко ученици по 100 лева и формира бюджет. Ще дадем възможност, може би до 20% и за оборудване, за закупуване на VR-очила, например, за да може да се правят симулации на такива и различни симулатори.

Други въпроси?

Национално сдружение на общините – госпожа Теодора Дачева. Заповядайте.

ТЕОДОРА ДАЧЕВА (*Национално сдружение на общините в Р. България*): Благодаря, господин Попов.

Аз също приветствам Вашата идея да се насочат ресурси към една такава подобна дейност, още повече че в допълнение по други програми има подобни мерки, например по програмата за околна среда има за информационна кампания сред учениците за борба с пожарите, предстои по програмата за развитие на човешките ресурси и да се отделят средства за доброволните формирования и укрепване

на техния капацитет. Явно нещата ще вървят в тази посока, че трябва да разширяваме капацитета и да влагаме ресурси в подобна дейност.

Ще ми позволите няколко въпроса, може би аз не съм разбрала, и едно предложение към Вас.

Част от темите, които видях, освен тези, свързани с гражданска защита и така нататък, видях теми като работа с изкуствен интелект, интерактивна история, по които, ако може малко повече пояснение как се вписва в тази гражданска готовност.

На второ място, аз също се опасявам, че ако бъде оставено само по желание като допълнителни дейности, този индикатор от 50% ученици и 70% училища не знам как ще се постигне. Сега за така част от нас това е една носталгия и връщане към миналото, където ние в училище сме имали подобни неща, но там те си бяха като част от учебната програма с отделен учител. Другото, което вече не знам, учителите как ще реагират като ги обучим и това нещо да преподават. Така че много разумно ще трябва да се програмира самата операция и да се работи с училищата.

И в тази връзка ми е предложението като партньор да бъде привлечен в БЧК. Защото те имаха подобна дейност, не съм убедена точно по коя програма, Включително изградени такива площадки за обучение, тренировки и така нататък. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Да, благодаря.

Не бих искал да кажа, че се връщаме към студената война. Поводът е може би войната в Украйна, но виждаме, че има много предизвикателствата. Сега станаха наводненията. Учениците, учителите най-малкото трябва да могат да реагират. Има деца със СОП, различни етнически групи, трябва да се работи и за социално-емоционалните умения. Това е за една цялостна подготовка, така че ние като Европейски съюз да сме подготвени, да не ни е страх, както се казва, от никакви предизвикателства, за да може да взимаме като

Европейски съюз и адекватни решения. И нашите деца също да са подготвени.

По отношение на БЧК?

НИКОЛИНА СТОЯНОВА: Те са НПО, неправителствена организация, така че като партньор няма как партньор, който разходва средства. Може би като асоцииран партньор ще помислим.

ТЕОДОРА ДАЧЕВА: Мисълта ми е поне МОН, разписвайки условията, да се консултират с тях, защото те изпълнявах един доста голям проект с подобна насоченост.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Окей, записваме си. Нещо като асоцииран партньор или някакъв такъв тип сътрудничество ще организираме.

Как ще се да възприеме? Ние също имаме притеснения за това как ще го възприемат родителите, затова наистина това е началото на включването в една такава бъдеща програма. Разчитаме много на МОН. Тоест за масовост на такава операция, без МОН няма как да се случат нещата.

А сега госпожа Ана-Мария Добре.

АНА-МАРИЯ ДОБРЕ: Ще се опитам да кажа нещо накратко, защото, както казах и в увода, много се радваме, че вземате под внимание и добавяте този нов приоритет, посветен на гражданската готовност. Защото тук не става въпрос просто да отбележим още една отметка в европейските приоритети. Не става въпрос просто да отметнем още една кутийка, за която настоява Европейския съюз, не е и просто чекбокс или усилие за намаляване риска от загуба на средства., но е всъщност нещо смислено и необходимо в сегашната геополитическа и икономическа ситуация. Освен това, със сигурност сме на една и съща страница с Вас. Започнахме тези дискусии преди известно време. И това, което днес се опитваме да направим, е да проведем тази дискусия с Вас, да видим Вашите реакции, Вашите предложения. Въз основа на това, което се гласува и одобри днес, ще

можем да финализираме с Управляващия орган официалното подаване на изменението, което трябва да се случи, за да може да се използват тези много благоприятни условия до края на декември най-късно. Колкото повече неща съгласуваме предварително и колкото по-ясно изчистим изменението на Програмата, толкова по-лесно ще е после с изпълнението. Толкова по-лесна и по-бърза ще бъде впоследствие и процедурата поодобрение, която ще последва и която се надяваме, че ще последва в началото на следващата година. Така че малко повече работа е необходима, но почти сме стигнали където трябва.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за подкрепата от страна на Европейската комисия.

Ще дам думата и на заместник-министър Петър Николов.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР ДОЦ. ПЕТЪР НИКОЛОВ: Благодаря Ви, господин Попов.

От името на Министерството на образованието искам да подкрепя предложените промени и да кажа, че те са изключително важни и да помоля всички Вие да ги подкрепите. За нас е очевидно, че Европейският съюз променя своите приоритети в резултат на сложната геополитическа ситуация през последните години и предизвикателствата, които тя съства. Но от гледна точка на българския интерес и на Министерството на образованието това ни дава възможност да се справим с дефицити, които наблюдаваме от много време насам. Практически неподготвеността на българското общество в кризисни ситуации да се мобилизира, господин Попов каза – по време на наводнения, не дай си Боже на някакви по-тежки катаклизми ние де факто не сме много адекватни какво трябва да се прави. Чудили сме се през годините за механизми, за инструменти през които да го направим и това, което в момента ни се отдава като възможност, е изключително важно.

Това е нещо положително, нещо, за което отдавна всъщност работим. Още по-важно е реновирането на ученическите бази, което е част от проекта, тъй като това са изключително ценни обекти, които могат да бъдат използвани. И ако те бъдат вързани с готовността, с изграждането на умения в младите хора в България, в учениците за гражданска готовност, те ще придобият много по-голям смисъл, тъй като в момента просто буквално се рушат.

Така че молбата от Министерството на образованието, от името на министър Вълчев, е да подкрепите тези предложения. Те наистина са добри и искам специално да поздравя екипа на господин Попов, за това, че сравнително в кратки срокове успяха да се справят толкова добре и да направят толкова добри предложения. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за подкрепата на Министерство на образованието и науката.

Сега, ако няма други бележки, предлагам да пристъпим към гласуване. Ще изчита текста на решението, защото знаете, че след като подадем програмата, има такъв елемент на преговори с Комисията, може да възникнат някои допълнителни бележки. Затова решението, което предлагаме е: Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява предложения проект за изменение на програмата, с приетите промени от днешното заседание. Отваряме една скоба – това са тези, които ви представихме в презентацията. Като дава мандат на Управляващия орган да предприеме необходимите действия за официално изпращане към Европейската комисия и да отрази допълнения и корекции вследствие на евентуални коментари в процеса на преговори с Европейската комисия.

Има ли против? - Не.

Въздържал се? - Няма.

Решението се приема с пълно мнозинство.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява предложението проект на изменение на Програмата с приетите промени от днешното заседание, като дава мандат на Управляващия орган да предприеме необходимите действия за официално изпращане към Европейската комисия и да отрази допълнения и корекции вследствие на евентуални коментари в процеса на преговори с Европейската комисия.

Сега преминаваме към следващата точка:

Точка 5. Проект на Индикативна годишна работна програма за 2026 г. на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. – за обсъждане и одобрение.

Заповядайте, госпожо Станевска.

МАРИЯ СТАНЕВСКА: Благодаря, господин Попов.

Аз ще бъда наистина много кратка предвид напредналото време.

Имате проекта на Индикативна годишна работна програма за 2026 г. Проектът беше публикуван за обществено обсъждане на 1 октомври на сайта на Програмата за срок от 21 дни в съответствие с действащата нормативна уредба, като не са постъпили предложения от заинтересовани страни.

В Индикативната програма са включени три процедури, насочени към мерките за ограмотяване на възрастни, за десегрегация на училищата и за дуалната система на обучение в професионалното образование и обучение. Това са трите процедури, които бяха обявени първо като чрез подхода ИТИ. След това обявихме и по трите процедури конкурентни процедури и сега през 2026 г. предвиждаме да обявим в за втори път процедурите чрез подхода ИТИ, като първо очакваме да приключи оценката на концепциите за ИТИ от страна на

всички регионални съвети за развитие. Мисля, че само един регионален съвет все още не е излязъл с решение и очакваме Министерство на регионалното развитие да обяви своята процедура. Така ще знаем докъде стига ресурсът по Програмата за развитие на регионите и кои са конкретните бенефициенти, така че и ние ще знаем нашите конкретни бенефициенти с предвидените мерки по Програма „Образование“.

Трите процедури са планирани да бъдат обявени в периода в февруари – март следващата година. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Има ли въпроси, коментари, предложения? Няма.

Европейската комисия?

Заповядайте.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря.

Много се радваме да видим положително развитие на Индикативната работна програма за 2025 г. Там виждаме, че една процедура все още не е стартирала. Това е тази подхода във ВОРП. Надяваме се тя да може да стартира успешно, тъй като е насочена към подобряване на достъпа до образование за маргинализираните ученици.

Относно програмата за 2026 г. се надяваме да бъдат спазени сроковете и виждаме, че вече всичко е програмирано, така че Ви приветстваме за това, че успяхте да програмирате всички мерки по Програмата. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

За допълващата подкрепа на подхода ВОРП очакваме одобрението на стратегиите на Местните инициативни групи, така че там имаме готовност в момента, в който се обявят, да процедираме процедура.

А сега пристъпваме към гласуване. Решението е: Комитетът за наблюдение одобрява Индикативната годишна работна програма на Програма „Образование“ за 2026 г.

Има ли против? - Не.

Въздържал се? - Няма.

Приема се програмата.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Индикативна годишна работна програма за 2026 г. на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г.

Понеже напреднахме с времето, предлагам да не излизаме в кафе-пауза.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред.

Точка 6. Представяне на Оценката на ОИСР – Процедура „Модернизация на висшите училища“ в България: Уроци за програмиране на образованието“ – за информация и дискусия.

Сега следва две много, много интересни презентации, защото това е оценката на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие относно приобщаващото образование и професионалното образование. Тук може да продължим дискусията и препоръките за системните проекти на МОН, така че ние ще отчетем и колегите от ОИСР ще отчетат всеки един коментар, надявам се.

Знаете все пак, че така ни е сключено Споразумението, че всъщност това не е договор за услуга, а това е част вече от програмата на ОИСР и абсолютно независимо. Ние можем да даваме коментари, но ОИСР може да не ги приеме.

Заповядайте.

КРИСТА РОУКИНС (*представител от ОИСР*): Благодаря Ви.

Благодаря, Иван, колеги от Европейската комисия, уважаеми членове на Комитета. Радвам се да съм тук тази сутрин. Както за Ана-Мария, за нас от ОИСР това също е първо участие на живо. Надявам се днес да провокирам дискусия, както и да получа въпроси от вас, което винаги е полезно за работата ни – да чуем вашата перспектива. Казвам се Криста Роукинс и съм координаторът на ОИСР, подкрепящ България относно оценката на Програма „Образование“. Ще представя два от докладите, по които работихме тази година днес. Бих искала да ви уверя, че има доста по-подробна информация от това, което ще представя днес, в докладите, които ще бъдат публикувани в началото на другата година, но също и в презентациите, които ще споделя с вас чрез Управляващия орган.

Само за да привлека вниманието Ви към първата оценка, за която ще говоря днес. Това е първата от две междинни оценки на тематичното направление за приобщаващото образование в България. Конкретно тази година оценихме два проекта - „Силен старт“ и „Успех за теб“. Благодарна съм на ръководителите на проекти от министерството за това, че вече Ви разказаха много за тези проекти, така че можем да преминем направо към заключенията от оценката. Целта на нашата оценка е да можем да подпомогнем настоящото прилагане на приобщаващото образование, но и бъдещото развитие на инициативите, свързани с него. Нашата оценка покрива всички проектни дейности - обучението на учителите и друг персонал, интензивна работа с родителите, допълнителна подкрепа, обща подкрепа за личностно развитие и занимания по интереси, въпреки че последната дейност беше по-малко във фокуса на оценката ни.

Основният въпрос за оценка беше да изследваме степента, до която управлението и координацията на „Силен старт“ и „Успех за

теб“ на национално, регионално и на ниво детска градина/училище подпомагат ефективното предоставяне на висококачествена и съобразена с нуждите на уязвимите ученици подкрепа. Бих искала да насоча вниманието Ви по-конкретно към това, че въпреки че покриваме всички тези критерии за оценка в доклада, нашата междинна оценка е фокусирана върху ефективността – дали управлението на проекта и координацията подпомагат ефективното прилагане на приобщаващото образование, какви промени наблюдаваме в детските градини и училищата, как дейностите, които се осъществяват с различните целеви групи, както и за кого се оказват ефективни. Използвахме смесени методи като подход при оценката, включително преглед на документацията, анкетно проучване на регионалните екипи по проекта, интервюта с широк набор от заинтересовани страни, посещения на място в 7 детски градини и училища, но е необходимо да подчертая някои ограничения, свързани с констатациите ни - интервютата и посещенията ни на място не са национално представителни, поради което заключенията ни са илюстративни, като не можем да твърдим, че знаем какво се случва във всяко училище в страната..

Също така разполагахме с ограничени данни, които да обработим, на този етап от изпълнението на проекта. А и трябва да отчетем, че участието в събирането на тези данни беше напълно на доброволен принцип. Правейки тези уточнения, смятаме, че успяхме да триангулираме голяма част от източниците ни на данни и да минимизираме някои от тези ограничения.

По отношение на ключовите констатации ОИСР смята, че относно релевантността, проектите постигат много от целите си. Конкретно отбелязваме, че те насърчават универсален модел за приобщаващо образование, който благоприятства всички обучаващи се. Въпреки че дейностите са насочени към конкретни групи, има дейности, които са достъпни за всички обучаващи се във всички

детски градини и всички училища от най-ранните етапи на образование и това съответства на международните доказателства за добри практики. Освен това има високо ниво на съгласуваност с предходни и текущи национални и европейски инициативи. По-конкретно отбелязваме, че дейностите промотират практики и използването на диагностични инструменти, които са били разработени по предходни проекти за приобщаващо образование.

Също така отбелязваме, че двата проекта „Силен старт“ и „Успех за теб“ предлагат непрекъсната подкрепа на учениците през целия период на тяхното задължително образование. Проектите освен това имат голяма добавена стойност на европейско ниво с ненадминатия мащаб на дейностите, които са насочени към учители, специалисти, родители, ученици, множество различни целеви групи, които не биха били възможни само с национално финансиране.

Освен това отбелязваме, че относно ефективността има много силна база, върху която да се работи, като проектните екипи на национално и регионално ниво осигуряват ефективното изпълнение на дейностите в съответствие с насоките за изпълнение на проекти. И в резултат в детските градини и училищата персоналът прилага осъществява интервенции, които са с по-голям фокус върху конкретния ученик. Има консенсус, че тези интервенции имат положителен ефект върху обучавашите се от различни групи.

Що се касае до ефикасността, наблюдаваме, че проектите се изпълняват мащабно и бързо и има ефективна комуникация между различните нива, обстойно отчитане и контрол от страна на проектните екипи.

Относно устойчивостта, изключително важно е, че при оценката се наблюдава ясно изразено усилие за изграждане на експертиза сред дирекциите в Министерството и се повишава осведомеността относно значимостта на приобщаващото образование сред широк кръг от заинтересовани страни, не само на ниво

министерство, но и на ниво регионални управления на образованието, както и на ниво училища чрез привличане също така на родителите. Освен това отбелязахме и че са положени известни усилия да се разшири събирането на данни, но ще се върна към това скоро.

Но също така има място за подобрения. Особено ми се иска да обърна внимание, че оценката отчита, че образователната ефективност и устойчивостта на проектите могат да бъдат укрепени при изпълнението им за напред. Това може да е в 3 ключови области - на първо място капацитета, на второ подкрепата за училищата и детските градини и на трето използването на събраните данни. Ще навляза в детайли по тях, докато представяме препоръките. Въз основа на тези първоначални констатации, в ОИСР сме извели няколко препоръки как изпълнението на проектите може да продължи за в бъдеще. Ще ги споделя с вас наред с обосновката за всяка от тях.

На първо място, целта на нашата препоръка е да се укрепят образователната ефективност и устойчивост на проектите. Първата препоръка е да се подсилят усилията за укрепване на професионалния капацитет за приобщаващо образование. Първото, което отчетохме, е че проектите включват релевантни мерки за увеличаване на капацитета в детските градини и училищата, и това е много важно, тъй като липсата на капацитет се отчита като препятствие пред приобщаващото образование в българския контекст. Проектите ангажират широк набор от заинтересовани страни на ниво детска градина и училище, те утвърждават интензивна ангажираност на родителите, която от международните данни знаем, че е ключова за приобщаващото образование, и осигуряват достатъчно финансиране за наемането на специалисти от страна на училищата. Като погледнем дяловете на проектните средства, които са насочени към изграждане на капацитет, виждаме, че делът от финансирането насочен към обучение на персонала представлява много малка част от бюджета на двата проекта. За „Силен старт“ той е около 1,5%, а за „Успех за теб“

е около 0,5%. И се връщам към това, което вече беше споменато от Анна-Мария в началото, Европейската комисия наскоро изтъкна, че капацитета на учителите е едно от ключовите препятствия пред подобряването на образованието в България. Затова можем да отбележим, че дейностите по обучение на персонала по двата проекта са малки по мащаб и особено при „Успех за теб“ наблюдаваме, че те са и с ограничен тематичен обхват, като са фокусирани основно върху установяването на образователните потребности на обучаемите, вместо да са насочени към разработването на набор от педагогически подходи, които могат да подкрепят тези потребности.

Също така отчитаме някои проблеми с формата на обучение на служителите – няма достатъчно информация и данни дали този формат води до подобряване на качеството. Ние искаме също да подчертаем, че идентифицирахме съществен пропуск, но и възможност за бъдещото програмиране, че в момента в проектите няма изисквания за изграждане на капацитет сред лидерите на детските градини и училищата. Международните данни съдържат ясни доказателства за трансформирания потенциал на лидерите на детските градини и училищата за прилагането приобщаващо образование. Те са от ключово значение и смятаме, че осигуряването на подкрепа за тях за изграждане на капацитет за прилагане на приобщаващи подходи ще е наистина важно.

И относно тази препоръка има няколко стъпки, които ние препоръчваме – да се подобри релевантността и качеството на обученията, предлагани по Дейност 1. Това може да включва разширяване на обхвата на темите, които се предлагат, особено за „Успех за теб“. И отново по отношение на „Успех за теб“ - проучване на учителите и другите специалисти за идентифициране на потребностите им. Това е направено за проекта „Силен старт“ и може да бъде възприето като подход и по „Успех за теб“. И за двата проекта трябва да се осигури проследяване на резултатите от обучението. В

момента и по двата проекта е налице пропуск в събирането на данни. Положени са усилия да се подобри събирането на данни за постигнатите резултати от обучаемите, но до този момент не се осигурява събирането на данни относно качеството и резултата от обученията на учители и други специалисти.

За бъдещия програмен период ние предлагаме да се въведат и други формати на обучение, така че отвъд осигуряването на изнесени обучения, да се осигурят форми за професионално развитие в самата училищна среда. Освен това, трябва да се развият и възможности за развиване на капацитета за прилагане на приобщаващо образование сред лидерските екипи. Наблюдаваме и поле за разширяване на така наречените адхок дейности, които вече се прилагат. Отчитаме, че някои училищни лидери вече си взаимодействат по собствена инициатива, осъществяват посещения на място при колеги в училищата и са в постоянен контакт с екипа по проекта. Но понастоящем това е малка неформална група. Смятам, че това трябва да се доразвие, за да бъдат подкрепени повече лидери. А за в бъдеще трябва да има целенасочени обучения за лидери чрез формати като наставничество, коучинг, менторство.

Втората препоръка е свързана с подкрепата, която се осигурява на ниво детски градини и училища. Оценката установява, че дизайнът на проекта не интегрира формално методологичната подкрепа в проектните екипи на нито едно ниво. Понастоящем в много голяма степен проектните екипи са ориентирани предимно към докладване и контрол, по-скоро към административни дейности и по-малко са фокусирани към дейности с образователна насоченост, като методологическа подкрепа за училищата.

Също така отчитаме, че това по някакъв начин противоречи на логиката на развитие, тъй като Министерството е положило много усилия да назначи експерти по приобщаващо образование в регионалните управления на образованието или поне в някои от тях

към регионалните екипи по проекта. Има вече развита базова експертиза за предоставяне на методологическа подкрепа в определени региони. В проучването на регионалните проектни екипи наблюдаваме, че въпреки че нямат формална отговорност за оказване на методологическа подкрепа, много от членовете на регионалните проектни екипи разглеждат методологическата подкрепа като ключова цел и това е особено валидно за „Силен старт“, който е представен тук в тъмно синьо на диаграмата. Виждате, че 45% от отговорите на членовете на проектния екип по „Силен старт“ са свързани с аспекти на предоставянето на методологическа подкрепа, катода се работи с училищата и детските градини за подобряването на изпълнението на дейностите, да се подкрепят да развият по-голям капацитет за приобщаващо образование, да разбират как да се проследява въздействието и резултатите от това, което прилагат в училищата. Това, което предлагаме е да се дефинират ясни отговорности за методологическа подкрепа и насоки за различните дейности, които тя може да обхваща. Това изисква и определяне на задачите за всяко ниво на проектните екипи, но и за другите публични институции, които са обхванати от изпълнението на „Силен старт“ и „Успех за теб“. Друга възможност е да се даде възможност на регионалните проектни екипи да развиват по-голям капацитет за методологическа подкрепа или чрез обученията по Дейност 1 или чрез обмяна на опит. Знаем от проучването ни и проведените интервюта, че някои представители на регионалните проектни екипи предоставят методологическа подкрепа и това може да бъде използвано, като те споделят практиките, доказали своите положителни страни, с колегите от другите региони. И като трета стъпка тук сме идентифицирали необходимостта от разширяване на регионалните екипи в някои от областите, особено там, където има пропуски в експертизата за прилагане на приобщаващо обучение и където има ниски нива на участие.

Друг начин да бъдат подкрепени училищата е да се подобрят насоките за подкрепа на обучаващите се като по-добре се дефинират практическите подходи. Констатирани сме, че има пропуски особено в 4 области, пропуски в разбирането на дейностите и тяхната насоченост. Общата подкрепа по проект „Успех за теб“ има за цел да адресира всички ученици с пропуски в обучението и да ги подкрепи да преодолеят тези пропуски. Но това, което отчитаме е, че има тенденция училищата да прилагат общата подкрепа като подготовка за изпитите. И макар това да е с добри намерения то задълбочава по-големия проблем на българската образователна система – значимостта на изпитите да влияе на стила на преподаване.

На следващо място, беше вече споменато в предишните презентации, че ангажирането на родителите е област, която сякаш изостава и причината вероятно е липсата на яснота в училищата и детските градини какво и как трябва да се прави. Понастоящем ангажирането на родителите е доста общо дефинирано в насоките, изисква доста голям ресурс, но липсват достатъчно познания в тази посока в системата.

Също така се сблъскахме с известна липса на яснота, когато става въпрос за подкрепа на ученици с таланти и надарени ученици с изявени дарби. Особено по „Успех за теб“ се вижда, че подкрепата за ученици, чийто роден език не е български, е твърде обща и не е съобразена със специфичните им потребности, а е по-скоро насочена към подготовка за изпитите на ученици с пропуски в образованието. Ако разгледаме проучването ни на регионалните проектни екипи, по-конкретно тук най-долните редици, показващи че областите по които те докладват, че има по-малка яснота дали училищата предоставят висококачествена подкрепа са свързани с ученици, чийто първи език не е български, и ученици са изявени дарби. Те не отговарят, че не са съгласни, че въпросните групи получават качествена подкрепа, а просто отговарят, че не знаят. Тоест

това според нас показва, че липсва яснота сред тях как следва да изглежда и как би трябвало да изглежда тази подкрепа. Така че препоръчваме да се положат усилия за идентифициране и споделяне на добри практики, като се ангажират други професионалисти, които работят в областта на приобщаващото образование, включително НПО, национални и регионални институции, изследователи, особено такива с практическа насоченост и също да се разработи по-задълбочено практическо ръководство и обучение за предоставяне на този вид интервенции.

Последната препоръка е свързана с укрепване на процесите на наблюдение и оценка за улесняване на повече образователни резултати в цялата система. Тук Министерството и изпълнителната агенция са положили доста усилия за подобряване събирането на данни за тези два проекта, особено въвеждането на годишни анкети, които се правят в училищата и детските градини и допълват данните за ключовите индикатори и са по-ориентирани към измерване на резултатите. Също следва да се открие и назначаването на експертната група към Министерството, но все още има някои пропуски, които могат да се коригират. Вече споменах по-рано, че има някои пропуски, когато става въпрос за данни за резултат по отношение на учителите, другия персонал и родителите. Има липса на яснота относно отговорностите на експертната група и каква е нейната роля. И също така смятаме, че посещенията на място в детските градини и училищата са основна пропусната възможност в тази област. Към настоящия момент те са ориентирани към проверка на съответствието. Те могат да бъдат средство за предоставяне на тази методологическа подкрепа, за която говорихме по-рано, но също така да се идентифицират добри практики, които да се споделят по-широко в системата.

Препоръчваме стъпки като дефиниране на мандата на експертната група, подобряване на ориентирания към обмен на

знания посещения на място в детските градини и училищата, подобряване събирането на данни за работата с учителите, специалистите и родителите и подкрепа към детските градини и училищата за по-доброто разбиране на резултатите и как могат чрез тях да подобрят изпълнението.

Само искам да подчертая какво ни спомена ръководителя на проекта на „Силен старт“ ни сподели относно пилотния проект за здравословно хранене и начин на живот: „Това е хубав подход за укрепване на процеса на наблюдение и оценка, защото се вижда каква е ситуацията в началото на пилотното начинание и в края. Започва се с малка група и тя впоследствие се разширява.“ Ние насърчаваме такъв подход за изпълнението в бъдеще.

В доклада също идентифицираме множество обещаващи практики, които настоящите препоръки могат да надградят. Няма да ги изчитам, защото закъсняваме с времето, но искам да Ви насърча да задавате въпроси и ако има време, също и аз имам няколко въпроси към Вас, за да не говоря твърде много само аз. Надявам се това да не е била твърде много информация и очаквам вашите въпроси.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря много за направената презентация.

На мен лично ми беше много интересна, защото някои от тези изводи и препоръки, ние сме ги усещали интуитивно, но сега ги имаме ясно формулирани на база задълбочени проучвания на ОИСР, посещение на място в детски градини и училища, което те направиха, срещи с екипите в МОН, срещи с нас, проучвания, които те проведоха, тоест имаше наистина триангулация на изследването, посещение на място и въпросници. Целта не е просто един анализ, който ще ви представим и ще забравим за него. Сега това, което предстои, е след като приемем докладите обичайно изготвяме един план за изпълнение на препоръките, в който ще бъдат отбелязани отговорните институции - Управляващият орган и МОН, и ние следва

да проследяваме неговото изпълнение, така че аз апелирам да оказвате натиск върху Управляващи орган и МОН като членове на Комитета за наблюдение. И мисля, че следващите представяния на операциите от стратегическо значение по-скоро няма да се фокусират върху статистиката – колко ученици са преминали през това и това, а по-скоро изпълнение на тези препоръки: как променяме подхода, как завиваме в посока изготвяне на методологически указания на екипите, капацитет на лидерите и така нататък.

Мисля, че Комисията има желание да коментира, включително и колегите от Брюксел. На госпожа Карола Валенте също ще дадем думата.

АНА-МАРИЯ ДОБРЕ: Да, единият колега онлайн иска да пита нещо, но само да подчертая, че от наша гледна точка навременните оценки са изключително важни. Ние преминаваме през различни процеси, през изпълнение, през европейски семестър и резултатите от изпълнението могат да бъдат ценни за нашите последващи политики, ако запазват навременно процеса на изпълнение по принцип.

Това е междинна оценка, но вече очертават много ясни тенденции. А и с всичките капани, които съпровождат оценките като цяло и тук не говоря само за междинни оценки и фактът, че те не са винаги толкова представителни, колкото ние имаме нужда и искаме, бих очертала, че така или иначе такива оценки вече ни насочват към някои неща. Както споменах и в началото на срещата, имаме предизвикателства. Винаги ще има предизвикателства. Те не съществуват само в един идеален свят. Но по-важното е да се намират решения за тях. Например, междинните резултати, които имате досега и начинът, по който структурирате препоръките запътят напред е нещо, което може да бъде вкарано в цялостния процес и разбира се Управляващия орган ще използва това.

Карола, чуваш ли ни?

КАРОЛА ВАЛЕНТЕ: Да, чувам Ви.

Много накратко ще повтора думите на Ана. Благодаря на ОИСР за презентацията за тази междинна оценка. Наистина те предоставят много ценни уроци, които ще ни помогнат да продължим с иновациите и да знаем какво е проработило и къде има място за подобрене.

Разбира се, от страна на Комисията смятаме, че тези два проекта са много важни инициативи, които позволяват да адресираме някои от основните предизвикателства пред образователната система в България – участието в ранно детско развитие, резултатите от ограмотяване на възрастни, приобщаващо образование. Разбира се, всички анализи и препоръки са добре дошли. За нас е много положително, че тези проекти изпълняват голяма част от своите цели и имат положително въздействие върху ученици от уязвими групи и също укрепват капацитета на образователните институции и професионалистите за приобщаващите практики. Разбира се, ние сме винаги фокусирани върху местата, където може да се подобрят нещата. Чухме за необходимостта от засилване на изграждането на капацитет и за наблюдението на обучението на педагогическите специалисти и другите професионалисти в образователната система. Също така нуждата да се предоставя повече методологическа подкрепа и насоки по проектите.

След като получим тази оценка и всички подробности относно предоставените препоръки ще ги прегледаме внимателно и ще ги обсъдим с Управляващия орган, за да можем да продължим напред. Това е всичко от моя страна за сега.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Коментари по представената оценка? Няма.

Предлагам да преминем към следващата точка.

Точка 7. *Представяне на Оценката на ОИСР – Представяне на оценката на ОИСР „Модернизиране на професионалното*

образование и обучение: Научени уроци“ – за информация и дискусия.

КРИСТА РОУКИНС Втората оценка тази година, която проведохме, е свързана с проекта „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, за който чухте по-рано. Аз представям днес, но и наблюдавам тази оценка. Водещия оценител беше друг – д-р Анет Джон. Помощник – оценител е Жасмин Аветисян. Много от Вас участваха в събирането на данните и аз ви благодаря за това и за отделеното време.

Относно дизайна на оценката, начина по който тя беше разработена, нашият фокус отново беше оценка на настоящите практики и насочване на бъдещите инициативи в професионалното образование и обучение (ПОО). Това е първата от две междинни оценки. Проектът „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ обхваща много дейности, както чухме вече. Отвъд обхвата на оценката е да се покрият всичките девет дейности, вкл. от гледна точка на извършване на навременна оценка, така че избрахме четири дейности и се фокусирахме върху тях. Фокусирахме се върху тези четири, тъй като те целят увеличаване на сътрудничеството. Избраните четири дейности всъщност представляват усилия за насърчаване на сътрудничеството между системата в ПОО и пазара на труда. Има две дейности на системно ниво. Това са разработването на нови стандарти, както чухме по-рано, и въвеждането на профили за компетентности на учителите. Има и две дейности на ниво училище. Едната е привличането на външни експерти в училищата, обучението на тези външни експерти, както и изграждането на капацитет сред учителите по професионална подготовка. Другата е дейност 8, свързана с разширяването на ученическите практики. Фокусът ни тук беше да оценим до каква степен и дали тези усилия за сътрудничество, проведени в рамките на проекта за модернизиране на

ПОО, са осигурили възможност за структуриран и устойчив диалог между участниците в ПОО и тези на пазара на труда.

Покрихме всички критерии за оценка. Фокусът отново е върху усилията, свързани със сътрудничеството. Сходен дизайн на оценката в ПОО, както споменах за предходната оценка. По тази причина, и за тази важат същите ограничения. По-конкретно дейностите все още се развиваха, докато ние извършвахме тази оценка, така че това е една моментна снимка на изпълнението през първата половина на 2025 г., а оттогава насам има напредък в изпълнението.

Някои общи констатации като начало. Установи се, че дейностите имат много висока добавена стойност на ниво Европейски съюз, огромни по мащаб реформи и освен това проектът запълва една съществена празнота в сферата на ПОО. Националното финансиране на ПОО е предназначено предимно за подобряване на образователната инфраструктура. Докато проектът предоставя подкрепа за реформите на системно ниво.

Има също така силна степен на съгласуваност. Ние знаем, че трябва да има и има съгласуваност в рамките на Програма „Образование“ и допълняемост между различните проекти за ПОО.

Каква е съгласуваността с националните приоритети? Проектът наистина допринася за изпълнението на българската Стратегическа рамка за образование, особено що се отнася до подкрепата за системата на ПОО, за да подготви българските ученици в професионалното образование за зеления и цифровия преход. Също така има съответствие с европейските рамки и съответните препоръки на Съвета за повишаване на пригодността на системата на ПОО към промените на пазара на труда.

Също така установихме области на уместност по отношение на усилията за укрепване на механизмите за сътрудничество, които пряко отговарят на ключовите предизвикателства, идентифицирани в системата на ПОО. Тези предизвикателства включват например,

ограниченото съответствие на учебните програми с променящите се нужди на пазара на труда, ниска практическа ориентация в преподаването и ученето и слаба привлекателност на професионалните кариерни пътеки.

Установихме и празнота, но това е по-скоро като бележка за следващ път и по-нататък. Мисля, че всички припознаваме амбициозната цел на проекта за модернизиране на ПОО, поради което няма как да предложим нещо допълнително за този програмен период. Но при бъдещи инициативи за адресиране на въпроси в сферата на инфраструктурата на данни за ПОО. Биха могли да бъдат подкрепени други усилия за реформи, в частност – интегрирана информационна система на пазара на труда например.

На системно ниво има няколко цели, които проектът постига и ще изпълни. Ще обърна внимание последните две, към които реферирах последно. Измененият списък с професиите предлага по-широка структура на квалификациите и по този начин подкрепя гъвкавостта за учениците. В сравнение с предишния списък е по-добър, защото в по-голяма степен съответства на международната практика, а в предходния имаше много фрагментирани професионални направления. И също така искаме да похвалим Министерството и НАПОО за поддържане на ефективното администриране въпреки мащаба на задачите и времевата рамка. Така че първата ни препоръка на системно ниво е да се институционализират Секторните съвети по уменията, за да се насърчи по-добра отзивчивост на ПОО към бъдещите потребности на пазара на труда в дългосрочен план. Оценката идентифицира, че Съветите са запълнили критична празнота чрез институционализирането на диалога между множество сектори, множество заинтересовани страни. Министерството е приложило прозрачен процес на набиране, на наемане на членовете на съветите. Също така съветите имаха ясен мандат за работа. Наблюдавахме, че

представителите в тези съвети имат силна вътрешна мотивация да участват. Когато ги попитахме каква е мотивацията им за участие, , виждате от графиката, че голяма част от членовете, без значение от техния опит, са мотивирани да участват, защото искат да повишат качеството на ПОО. Така че наличието на Секторните съвети за умения позволява да се извлече максимална полза от тази вътрешна мотивация и това трябва да бъде надградено за в бъдеще.

Установихме още някои предизвикателства, особено от гледна точка на представителността в съветите. Понастоящем представителността на индустриалните сектори е по-ниска отколкото на представителите от сектора на ПОО или на тези от висшето образование. Това очевидно поставя предизвикателства от гледна точка на осигуряването на участие на множество заинтересовани страни. Също така отбелязваме, че текущият хибриден подход с доброволно участие и договори за услуги трябва да се преразгледа в бъдеще. Появява се като временно решение на срещнатите предизвикателства и трябва да се преразгледа занаяпред, отчасти защото доброволният подход означава не толкова устойчива подкрепа за Съветите в бъдеще. Вече видяхме, че има отпадане на членове на съветите и това е нещо, което доброволният подход на участие не би могъл да адресира. Това

Що се отнасят до бъдещите начини на действие, ние предлагаме закрепване на Секторните съвети в подзаконови нормативни актове (не в закона), изграждане на постоянен канал за наемане на кадри за членове на съветите, вместо процес на еднократно наемане, да се прилага ясен модел на сключване на договори от самото начало , да се засили подкрепата на членовете и признанието, което ще получат като членове на съветите. Било то чрез писма до работодателите им или чрез публично признание на обществените услуги, които извършват в рамките съветите. Това е добра международна практика. Също така, да се предвиди разширяване на правомощията им в

бъдеще, особено по отношение на подкрепата за ангажираността на работодателите на училищно ниво.

Втората препоръка е свързана с преработването на държавните образователни стандарти (ДОС). Както вече подчертахме, едновременното преработване на стандартите и на учебните програми е огромно усилие, което безспорно е подпомогнало съгласуваността чрез уеднаквяване на резултатите от обучението в цялата система. Голямо начинание за един малък екип в рамките на НАПОО, но със сигурност е имало някои неефективности в процеса, които са причинили забавяния в изпълнението. Някои от тях трудно могат да бъдат преодолені, както обясни малко по-рано Ваня. Но сме идентифицирали възможни начини за действие за в бъдеще.

Първото, което искам да отбележа е изборът на експертните екипи чрез обществени поръчки като незаобиколим фактор, което със сигурност смятаме, че е довело до забавяне на напредъка, намалило е разнообразието, диверсификацията на експертността на екипите, тъй като представителите на висшите училища изглежда са по-подготвени да покрият изискванията на процедурите за обществени поръчки.

Второ, що се отнася до процеса на разработването на проекти на ДОС, ще видите, че е имало неочаквана цикличност при разработването. Във времето някои цикли се повтарят по три пъти – три пъти прегледи от експертните комисии на НАПОО, самата НАПОО и съветите. Също и преминаване три пъти през окончателни проверки. Това не е било планирано в началото, но е било наложено от обстоятелствата. Фантастично е, че НАПОО е успяло да се справи във времето, но е вероятно и сигнал за качеството на разработваните ДОС. Това е нещо, което чуваме от заинтересованите страни, участвали в процеса. Би могло първоначалните проекти да са с по-добро качество и да се избегнат някои от преработванията.

И така бихме препоръчали за в бъдеще знаейки, че не можем да очакваме всичките 150 държавни образователни стандарти да се преработват едновременно отново, но това е важно дори за дребните по мащаб промени, разширяването на наемането на експертни екипи ще е важно, за да се осигури по-голяма представителност на експерти от индустрията в екипите. Планирането на необходимото време за проучвания и консултации при подготовката на първите проекти ще бъде ключово. Това изглежда е етап, който е пропуснат в много от случаите и оценителите вярват, че това е допринесло за ниското качество на първоначалните проекти. Ангажирането на Секторните съвети например на по -ранен етап преди да е финализиран първия проект, ангажирането на съответните съвети с екипите по разработване на проектите, ще е начало на разговора за очакванията към резултата.

Що се отнася до разработването на компетентностни профили на учителите, ние установихме, че би могло да има по-ясни процеси на преглед и преработване и процес по изпълнение. За разлика от разработването на ДОС и на списъка с професии, тук процесът по разработване на профилите е включвал само координаторите от МОН. Международните практики ни показват, че е много важно в процеса на разработване на компетентностни профили на учители да се включват всички заинтересовани страни в прегледа, за да бъде мобилизирана самата професия и да бъде достигнато действително нивото, което да доведе до сериозно въздействие и резултати. И интересно забелязахме в нашето проучване, че ССУ и много от техните членове не са се чувствали уверени, че са подходящите хора, които да разработват компетентностни профили. Това сигнализира за тяхната осведоменост относно важността практиците да бъдат включвани в разработването на профилите.

Така че предлагаме да има поэтапен процес на преглед на профилите (на етапи), това е препоръка за следващия програмен

период, не задължително за сега и да се мисли за по-всеобхватен план за въвеждане на тези профили, да се гарантира, че не са просто описание, сложено на лист хартия. Но тези профили стават референтна рамка за първоначално образование и обучение на учителите, за продължаващо професионално развитие, за оценка на учителите и за тяхното кариерно развитие занапред.

Четвъртата препоръка касае гарантиране на качеството при разработването на всички учебни програми в ПОО и квалификации, за които говорих досега. Отбелязваме, че докато процесът на преглед обикновено е доста всеобхватен, липсва общ съдържателен фокус върху рамки за качеството, няма общо разбиране какво означава резултат с високо качество. Освен това, понякога очакванията за процесите, които трябва да се следват не са достатъчно ясни от самото начало на процеса на разработване. И отново, в случая с разработване на ДОС смятаме, че това е причината за някои от забавянията. Също така, трябва да почиват на конкретни данни. Използването на надеждни данни е ключов момент тук. Предложили сме стъпки за действие по отношение на данните, така че да се ползват качествени данни за разработване на учебните програми в ПОО за квалификация, както и за ДОС.

На училищно ниво отбелязваме силната уместност на дейностите на ниво училище. И по подобие на това, което чухме сутринта, установихме, че има някои вариации при равнището на изпълнение на дейността като сигнал за интереса на училищата да участват. Например в дейност 5, участието е много неравномерно, семинарите за наставници е много популярна дейност, докато обучението на учители по професионална подготовка на реално работно място не е толкова популярно. Липсват ясни насоки за провеждане на тези дейности, тоест училищата правят много, много различни неща. За нас подходите на провеждане не винаги са пряко обвързани и подчинени на целите, които трябва да се постигнат

и на резултатите, които са заложили първоначално. Стимулите за участие при някои училища са занижени, обикайно зависят от индивидуалната добра воля и вътрешната мотивация на участниците. Подобно на това, капацитетът за изпълнение сред училищата също е много различен между участващите училища. Тези два фактора вероятно изострят неравенствата между училищата. Училищата, които имат учители по професионална подготовка, свързани с реално работно място или с местни работодатели, са по-силно мотивирани да участват в такива дейности. Но това не е случая за всички училища.

И така, ние препоръчваме да се изясни намерението и предоставянето на модула за практическо обучение, да се организира и постави в рамка наставничеството за външни експерти и да се даде по-голяма възможност на училищата да обменят опит.

Накрая за ученическите практики. Тази дейност е изключително популярна и се изпълнява в мащаб от около 10 000 ученици, участващи в момента.. Много положителна дейност, която адресира някои ключови въпроси на българската образователна система в ПОО. Тя прави програмите в ПОО много по-практически ориентирани, по-атрактивни за учениците, но отбелязваме, че има потенциални рискове за устойчивостта. В частност, текущият модел изисква много финансови ресурси, които може да не бъдат налични след определен период от време с европейско финансиране например. И отбелязваме, че българският модел за ученическите практики е всъщност доста необичаен в сравнение с международната практика. Финансовото компенсиране не е толкова често срещано сред европейските системи, понякога има добавки за работодателите (финансови стимули)или субсидии за някои групи от ученици, но все пак универсални финансови стипендии за ученици са рядко срещани.

И другият различен аспект, в който българският модел се отличава – обикновено тези ученически практики се организират в рамките на учебния ден в отделен блок от учебно време. Ситуацията

в България е че практиката на учениците е организирана извън учебно време, но в същото време често е като че децата посещават училище. Сутринта имат учебни часове по професионална подготовка, а следобед са на работно място на учебна практика. Това е много необичайна практика в европейски контекст.

И тук нашата препоръка е, че ние насърчаваме България да проучи устойчиви възможности за подкрепа на ученическите практики в бъдеще, вкл. нови подходи за финансиране, времево планиране и наемане на домакинстващите организации на практикуващите ученици. Необходимо е по-добро балансиране на финансирането на ученици, да е насочено към тези ученици, които реално се нуждаят от финансова подкрепа, интегриране на ученическите практики в учебните програми за професионално обучение, това няма да е лесно, ще изисква допълнително уеднаквяване на учебните програми, но ще постави България в съответствие с международната практика в областта. Разширяването на възможностите за учене на работното място за учениците в ПОО. Това може да е задача за Секторните съвети за умения.

И тук сме идентифицирали редица положителни практики, върху които може да се надгражда. Няма да мина подробно през всички тях, но ще оставя общия преглед на препоръките.

Ще приключа и ще Ви дам възможност за коментари и въпроси.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Може би този път първо от Комисията?

КАЛОЯН КОЛЕВ: Да, благодаря Иван, ще бъде кратък.

Първо, искам да Ви поздравя за това, че се осмелихте и се отворихте и външен доставчик или институция като ОИСР прави оценка на Програмата. Това е важно. Знаете, в миналия период това липсваше. Имаше, разбира се, вътрешни оценки, но наистина трябва смелост, човек да се отвори и външна фирма или в този случай ОИСР, да анализира операцията, да види какво работи добре, какво не и да

направи препоръки. Наистина това е много полезно и както казаха предишните колеги, ние ги приветстваме, използваме ги, четем ги и ги вземем пред вид в нашите анализи.

От тези препоръки, които виждаме, аз ще се спра само на една, на първата, защото смятам, че наистина е важно да се осигури устойчивост на това, което е създадено, на тези Секторни съвети за умения, да бъдат институционализирани и да продължат своето съществуване. Смятаме, че тези наистина полезни по места в цялата страна. Знаем, че има региони в България, в които около 50% от тези, които завършват, успяват да си намерят работа в своето професионално направление. Така че тези съвети могат да помогнат, да насочат и да променят програмите, така че да бъдат по-ефективни и да отговарят на пазара на труда.

Още веднъж от наша страна Ви приветстваме, четем тези препоръки и анализи и очакваме следващите. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

За нас също са много важни. Видяхме, че тук има и представяне на международен опит, сравнителен анализ на българската практика спрямо европейската, което именно е една от положителните страни ОИСР да ни прави оценките. Престои нов програмен период и съм сигурен, че Европейската комисия ще базира част от твоите коментари и препоръки именно на препоръките на ОИСР за новата програма.

Други коментари и бележки?

Господин Колев, заповядайте.

ДЕЯН КОЛЕВ: Аз тръгвам от препоръка номер 5, която всъщност се отнася до предишната презентация. Сериозно предизвикателство пред всички нас е как чрез системните проекти, които, разбира се, са ключови, важни и се отнасят за цялата образователна система, как чрез тях можем да ангажираме представители на НПО, на бизнеса, на работещи в сферата на

дигиталните технологии... Ясно е, че това са системни проекти и няма как организациите да са партньор по тях. Но трябва да намерим начин и аз съм предлагал, отново предлагам по различните системни проекти, включително и по тези, които предстои да стартират, като проекта за компетентностния подход, новия проект „Образование за утрешния ден“, да се даде възможност на училищата да получат ресурс, чрез който да могат да ангажират по тях на преценка читалища, организации, бизнес организации, за да им окажат съответната техническа, методологическа подкрепа. По този начин хем, ще избегнем болезненият въпрос с *de minimis*, хем пък по този начин ще успеем да привлечем всички заинтересовани страни около образованието. Техният принос ще бъде много полезен. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Изключително ценна препоръка и мисля, че МОН тръгна в такава посока на първо място с проекта „Модернизация на професионалното образование и обучение“, където за пръв път бяха толкова мащабно привлечени експерти извън системата. Това беше съпроводено от много предизвикателства, защото правната форма, по която могат да бъдат привлечени тези експерти, е много трудно да се намери. Може би има някаква дупка в законодателството. Изпробва се модел с трудови договори. Оказа се, че частните фирми това ги затруднява и така нататък. ЗОП винаги е приложим, но в проекта за компетентностния модел пък се изпробва един още по-мащабен механизъм за привличане на външни такива експерти. Там ще бъдат осигурени ментори, които ще работят с група училища, те ще са външни за системата. И може би надграждайки, използвайки препоръките на ОИСР, ще намерим накрая правилния механизъм, така че ние ще продължим да проследяваме и да се опитваме да намерим такава възможност.

Има ли други въпроси, предложения, коментари?

Ако няма, да направим обедна почивка. В 14:20 ч. да се върнем отново в залата, защото ни предстоят две последни важни теми. Едната е информацията и публичността на програмата, а втората е информационно събитие, с което отговаряме за операцията от стратегическо значение по приоритет „Техническа помощ“. Не много често говорим за приоритет „Техническа помощ“, защото оттам получаваме заплатите си в Управляващия органи и не искаме да ги презентираме, но в случая имаме един много важен проект за квалификация за укрепване капацитета на образователните лидери, за ефективно разработване и управление на европейски проекти. Изпълнява се от Националния център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти (в Банкя). Докладите на ОИСР акцентираха върху необходимостта от укрепване капацитета на образователните лидери, затова съм сигурен, че ще Ви е много интересна презентацията на центъра ни в Банкя.

В 14:20 ч. се връщаме в залата.

(Почивка)

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Предлагам да започваме.

Ще продължим със следващата точка от дневния ред.

Точка 8. *Представяне на информация за изпълнението на Годишния план за действие за 2025 г. за мерки по информация и комуникация на ПО в изпълнение на Националната комуникационна стратегия 2021 – 2027 г. и Годишния план за действие за 2026 г. за мерки по информация и комуникация на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. – за информация.*

Тази година вложихме много усилия в ЕФРР управляваната част от Агенцията. Мисля, че вдигнахме познанието на гражданите

относно това кои сме ние и европейското финансиране, но замисляме и хубави неща за Програма „Образование“.

Давам думата на Десислава Станкова – главен експерт в дирекция „Администрация и управление“.

ДЕСИСЛАВА СТАНКОВА: Здравейте и от мен! Благодаря за интереса към темата.

През тази година комуникационните ни мерки бяха насочени основно към популяризиране на новите процедури, за да подпомогнем максимално кандидат бенефициентите при подготовката на проектните предложения, условията за кандидатстване. Бяха проведени 12 информационни дни по седем процедури. Съчетахме този път подхода при провеждането на информационните дни с процедури, които бяха присъствени. Условно разделихме страната на Северна и Южна България, опитахме се да имаме информационни дни и в двете части на страната. Имаше процедури, които бяха представени в онлайн информационни дни. И нашата равностметка показва, че за тези 12 информационни дни по седем отворени процедури за кандидатстване се включиха над 1600 участници.

Имаше процедури, при които имаше и онлайн информационен ден, също така и два присъствени информационни дни. Примерно такава процедура е процедурата за превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване и агресията в училище.

Освен кандидат бенефициентите, работихме и за подпомагане на бенефициентите при изпълнение на техните проекти. Бяха организирани и проведени встъпителни обучения на бенефициенти по 8 процедури, 6 онлайн обучения и 4 присъствени обучения в Пловдив, Плевен и София. Целта беше максимално да улесним бенефициентите при изпълнението на проектите, да отбележим новото, което е различно от предходния програмен период.

И тъй като бяхме и онлайн, и на място, държа да подчертая подкрепата, която получихме по места от колегите от мрежата на областните информационни центрове в България, които ни съдействаха при организирането на обученията и информационните дни по места.

Каналите, на които традиционно залагаме в нашата комуникация, това е основно интернет страницата на програмата, Фейсбук страницата ни, която вече е с над 2100 последователи, и медийната кампания в радио и телевизия. Имаме сключени договори с четири национални радио и телевизии и девет регионални радиостанции. В момента тече кампания за излъчване на рекламни клипове, което представят трите приоритета на Програмата, която ще надградим и с репортажи, представящи добрите практики и примери от изпълнението на проекти, финансирани по Програмата.

Специално внимание в моята презентация искам да обърна на използването на социалните мрежи. Както знаете, Агенцията има Фейсбук страница и през последните 12 месеца развиваме Фейсбук профила ни в рамките на общата комуникационна програма, която реализираме. Отбелязваме ръст на взаимодействие с аудиторията в рамките на една календарна година от над 200%. Това означава, че съдържанието ни на страницата е видяно, коментирано, споделено или най-малкото на него е реагирано с одобрение.

Обръщам внимание на графиката, която разглежда реакциите на аудиторията и показва каква публика е реагирала. Според аналитичните данни на Фейсбук безспорно на нашите новини през последната година са реагирали предимно хора, които до този момент не са били наши последователи. Виждате това са над 65%, тоест разширяваме нашата аудитория. Това отразява усилията ни да достигнем до нови потенциални таргетирани аудитории, но едновременно с това имаме устойчивост на данните, които показват поддържане на аудиторията, която сме привлекли в предходните

периоди. Тоест под някаква форма ние вече създаваме общност, която ни следва, която търси новините и реагира на тях.

На този слайд, още малко ще ви занима с Фейсбук страницата ни, е нашата аудитория. Кой са? За последната година, от 1 ноември миналата година до 1 ноември тази година, имаме ръст на последователите на профила с близо 30%. Демографската информация е интересна. Отново хората на средна възраст, типичните ползватели на Фейсбук страницата, предимно дамската аудитория ни следва. Всичко това като анализ ни позволява да се опитваме да предоставяме интересно и по-ангажиращо съдържание, за да продължим да привличаме вниманието и да задържаме нашите активни последователи към нашата Фейсбук страница.

Както казах, в момента тече рекламна кампания, посветена на трите приоритета на програмата. Героите в нашите рекламни клипове са реални герои. Клиповете бяха заснети миналата година в Бургас, Велико Търново, Самоков и това са участници в реални проекти, финансирани по Програмата.

С това приключвам моето представяне на основните теми от изпълнението ни през 2025 г. и накратко ще премина към това, което сме планирали за реализиране през новата 2026 г.

Ще продължим с усилията ни да популяризираме програмата и да комуникираме предстоящите процедури. Ще провеждаме информационни дни, провеждане обществено обсъждания, ако има нужда с потенциалните участници, за да има максимално широка познаваемост и предварителна информация на предстоящите процедури и дейности по Програмата. Традиционните канали, които използваме, отново ще бъдат интернет страницата, която все повече се утвърждава като предпочитан канал за достъпване на информация, която касае програмата и бенефициентите, електронните медии, онлайн медиите, социалните мрежи. Надявам се, че партньорството ни с областните информационни центрове ще продължи и, както каза

господин Попов, предвиждаме през следващата година събитие, което да бъде вече насочено по-конкретно към Програма „Образование“, след като тази година усилията и комуникацията беше повече към Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация.

Дейностите по програмата – публични събития за популяризиране, информационна кампания в медиите, публикуване на ръководствата и указанията за изпълнение на проектите, редовна актуализация на интернет страницата и страницата ни във Фейсбук, обучение на бенефициенти, обществени обсъждания. И нещо, което е много характерно за нашата програма, ще продължим с работните срещи на мрежата на експертите по комуникация на проектите от операциите от стратегическо значение, защото това е нашият опит и от предишния програмен период – по големите проекти експертите работят много добре, когато се съберат на място, имат възможност да обсъждат казуси, имат възможност да споделят идеи и добри практики. Това се превръща в един успешен модел на комуникация и взаимодействие, което позволява да планират понякога и общи дейности.

Това беше от мен. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Винаги сме отворени към препоръки и идеи, които може да споделите с нас, така че да подобрим мерките за информация и публичност. 200% увеличаване на интереса, мисля, че не е малко. За това повлия и това, че един от проектите по ОПНОИР, да по ЕФРР, но все пак наш проект беше номиниран за наградите Regiostars, надяваме се в подобни конкурси да участва и проект по Европейския социален фонд.

Имате ли предложения и препоръки?

Заповядайте.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодарим за представената информация. Оценяваме много положително кампанията за популяризиране на медиите, планирана за ноември и за декември. От съществено значение е не само средствата на Съюза да достига до най-нуждаещите се, но и хората да могат ясно да видят постигнатите резултати, както и самото въздействие на тези проекти.

Важно е да се вземат предвид и особеностите на целевата група на програмата, тоест ученици, учители, родители и да се използват най-подходящите медии. Видяхме, че използвате Фейсбук. Не знам дали в TikTok имате канал и комуникирате дейностите, но наистина е важно да се достига до всички от целевата група на Програмата.

Тъй като споменахте, сте получили проекти по ключови стратегически проекти или започват скоро своето изпълнение, дали имате информация, кога смятате да направите и комуникационните събития по тях? Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Днес ще направим едно комуникационно събитие на един такъв проект. Ние вече направихме за „Успех за теб“, „Силен старт“ и професионалното. Така че може би, когато има засилено участие по проекта за студентски практики, може би лятото догодина преди кампанията на новите стажове в комуникация сме с колегите от МОН ще направим и там. И разбира се, по новите проекти, живот и здраве – дигитализацията и компетентостния модел, ни предстои.

Мисля, че много от Вас, които имат деца в училищна или предучилищна възраст, децата Ви съм сигурен, че участват в такива занимания по интереси, проекти на МОН, но невинаги ние като родители разбираме, че това се е случило по европейски проект. Затова е много важно МОН също да популяризират на ниво училище това. Самите деца да разберат, че те участват в тези занимания благодарение на Европейския съюз и родителите им също да разбират. И в тази връзка е важен и проектът, който е на Центъра за

квалификация на педагогическите специалисти в Банкя, тъй като там обученията са насочени наистина към лидерите, образователните лидери, към директорите, заместник-директорите, от една страна, за интегриране на оценките в изпълнението, от друга – за обща култура, за подготовка и управление на проекти, но едната важна тема е именно необходимостта от информация и публичност.

Точка 9. *Представяне на напредъка и очакваните резултати от проект „Квалификация за укрепване на капацитета на образователните лидери за ефективно разработване и управление на европейски проекти“ на Националния център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти по Приоритет 4 „Техническа помощ“ – за информация.*

Сега ще дам думата на господин Димитър Асенов, който е директор на Центъра в Банкя, да представи проекта и дейностите, които вече се надявам, че са стартирали. Заповядай.

ДИМИТЪР АСЕНОВ: Това е късмет в кавички, разбира се, да говориш последен. Надявам се, все пак да задържа, уважаеми колеги, Вашето внимание, въпреки малко късния час, в който вече продължава заседанието.

Уважаеми господин Попов, господин Гератлиев, уважаеми колеги, наистина за мен е изключителна чест и удоволствие да представя пред вас основната макрорамка, що с касае до проект „Квалификация за укрепване на капацитета на образователните лидери“. Позволете ми обаче преди да пристъпя към самия проект да кажа няколко думи за организацията, чийто ръководител имам отговорността да бъде през миналите 5 години.

В края на 2019 г., това, която се присъединих към екипа на Националния център за квалификация, това, което успях да видя, е, че общият брой на обучени педагогически специалисти, учители и

директори, преминали през Банкя, се помнеше сравнително лесно – 681, като годината на създаване на българската държава. Това, което успяхме да направим с екипа за изминалите 5 години, повече от 25 000 педагогически специалисти, учители и директори преминаха през Националния център за квалификация, което прави средно по 5000 учители и директори всяка година, което е седем пъти повече в сравнение с капацитета, с който Центърът работи от 2019 г. И не само това – истина успяхме да развием Националния център за квалификация като съвременен дигитален център за провеждането на онлайн квалификации от 21 век и имаме наша собствена административна платформа за онлайн обучение. Така че сме напълно независими както от Google, така от Microsoft и това ни позволява да работим наистина в дистанционен режим. И не на последно място, успяхме да развием Националния център за квалификация като едно съвременно, иновативно, аналитично звено посредством аналитичната информация, която ние обработваме от обратните връзки, получени от учителите и директорите, които наистина ни дават основание и шанс да планираме устойчиви политики по отношение на квалификация на учители и директори.

Все накратко, това, което е за настояща 2025 г. и ще прелее в 2026-а, което е свързано, разбира се, с успешно изпълнение на проекта, Националният център за квалификация е второстепенен разпоредител в рамките на Министерството на образованието и науката. Нашият годишен план за дейността на Центъра се утвърждава лично от министъра на образованието и науката, като той е в съответствие с всички основни приоритети и стратегически документи на МОН по отношение на квалификация и кариерното развитие на педагогическите специалисти.

В основата на годишния план е заложена една стратегическа цел, която преминава в 6 специфични цели, които 6 специфични цели преминават в 24 конкретни задачи. Или това са темите за

квалификация – 12 за учители и 12 за директори, които дават резултати, които резултати, разбира се, изпълняват тази стратегическа цел.

Преди да стигна до настоящия проект, няколко думи за нещо, което Националният център за квалификация, като второстепенен разпоредител в рамките на МОН успя да реализира в периода 2021 – 2023 година. В самия край последното тримесечие на 2021 г. подписахме един договор с Министерство за образованието и науката за провеждането на квалификационна дейност по проект „Подкрепа за приобщаващо образование“. Това, което беше заложено в самия договор като индикатор, са обучени 4200 педагогически специалисти, учители и директори. Това, което успяхме да направим за по-малко две години работа, са 5361, тоест преизпълнихме индикатора с 561 педагогически специалисти повече в рамките на същото финансиране в условията на пълна финансова прозрачност. Това наистина ни даде основание през настоящата 2025 г. да кандидатстваме самостоятелно за изпълнението на проект по настоящата Оперативна програма.

Съседна кратко по отношение на проекта, който наистина с много екипна работа ще реализираме в рамките на периода 2025 – 2028 г.

Основната цел на този проект е да повиши квалификацията на ръководителите на образователните институции в системата на предучилищното и училището образование, тук включвам както детски градини, така и училища по отношение на подготовката и ефективното управление на европейски проекти. Тази основна цел я разбиваме на няколко по-малки специфични цели, които са свързани с изграждането и развитието на основни умения по отношение на планиране, изпълнение, мониторинг и отчитането на тези проекти. Дейностите, които сме планирали, това са целенасочени квалификационни курсови и организирането и провеждането на специализирани обучения, които да се свързани с подготовката и

управлението на европейските проекти, в това число тяхното финансово управление, ключов аспект, правните аспекти, комуникациите и разпространението на резултатите.

Продължителността на самия проект ще бъде от 1 юли 2025 г., когато беше разписан съответният договор за финансиране по оперативната програма, до 1 ноември 2028 г. или това са 40 месеца.

Основните целеви групи, които сме планирали да обхванем, това са директори, заместник-директори на образователни институции както на детски градини и сферата на предучилищното образование, така и в сферата на училището образование.

Посоченият индикатор е да достигнем до 1268 образователни институции, или това са общо 2536 ръководители на образователни институции от предучилищното и училищното образование, което бих казал, че е сравнително лесен индикатор на фона на това, че средно, към настоящия момент, 5000 педагогически специалисти ежегодно преминават през Националния център за квалификация. Самите обучения ще завършват с издаването на удостоверение за квалификационни кредити, така както са регламентирани в рамките на Наредба 15 на Министерство на образованието и науката за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти.

Общата стойност на самото проектно предложение и това, което ние ще изпълним до 2028 година, е приблизително 1 млн. лв., който върви по съответната процедура за техническа помощ.

Очакваните резултати, виждате, страната е разделена на отделни региони, имам изключително детайлна статистика по отношение на Северозападен, Северен, Централната района, Североизточен, южните райони и така нататък, колко педагогически специалисти имаме точно от област Ямбол, от област Сливен, от област Враца, Велико Търново, Бургас, Силистра и така нататък. В крайна сметка, това е като разпределение, очаква се от Югозападния регион, този който е един от най-развитите, разбира се, да обхване 423

педагогически специалисти, тук включваме ръководители на образователни институции, като финалният таргет, до който се стремим, са 2536 обучени лица.

Защо говорим истина с една такава голяма увереност, че това, което сме разписали в рамките на проектното предложение за тези 40 месеца до 2028 г., ще бъде изпълнено? Защото в рамката на Националния център за квалификация, благодарение на проекта, който разписахме с Оперативната програма, успяхме да изградим три много устойчиви системи.

На първо място, бих подчертал това е системата за подбор на обучители в Националния център за квалификация. Наистина, дори към настоящия момент обучители в Националния център за квалификация са голям броя университетски преподавател от почти всички висши училища, академични лица от БАН, директори на институти на Българската академия на науките, водещи социални партньори и така нататък. Цялата информация е публична по отношение на лекторския състав и наистина може да бъде видяна на нашата уебстраница.

На второ място, успяхме да изградим една система за последяването на ефективността на квалификационните курсове. Всеки един от тези 2536 педагогически специалисти, ръководители на образователни институции, които ще преминат специализирани обучения по този проект в Банкя, ще попълнят три вида анкетни карти. Първата анкетна карта е преди започването на самото обучение – мотивационна анкетна карта, и тя включва 7 основни въпроса, с които ние ще измерим мотивацията на тези ръководители на образователни институции да вземат участие в обученията, които ние ще предложим. Втората анкетна карта се пуска веднага след повеждането на самото обучение. Тя включва 20 основни въпроса. С нея ще направим една 360-градусова оценка на това, което ръководителите на образователните институции ще преминат по

време на обученията по самия проект. И третата анкетна карта, тя бива изпращана месец – месец и половина след приключването на самия квалификационен курс, с пет основни въпроса. Ще успеем да измерим какво от това, което те са научили в Националния център за квалификация по отношение на разработването и управлението на европейски проекти, ще го приложат в своята непосредствена практика.

С цялото това нещо успяваме да изградим и една система за анализ и препоръки за предприемането на конкретни управленски действия. Получената обратна връзка от тези анкетни карти, разбира се, ще бъде обработена със съвкупност от количествени и качествени методи на изследване от съответната академична лица, което ще ни даде възможност да издадем и отделните методически пособия, които ние сме озаглавили „Изследвания, анализи и прогнози“. Наистина това, което успяваме да видим към настоящия момент от резултатите, които постига Националният център за квалификация по всички обучения, които провежда през изминалите 5 години, отново повтарям – над 25 000 педагогически специалисти, преминали специализирани обучения в Банкя, са, че 98% от всички обучаеми биха препоръчали нашите квалификационни. Повече от 90% от обучаемите смятат, че тези квалификационни курсове, които ние насочваме към учители, както и директори, които между другото имат норма на преподавателска заетост в рамките на всяка една институция, смятат, че нашите квалификационни курсове имат реално отражение върху мотивацията и ангажираността на техните ученици.

Съвсем за финал, имаме уебсайт, цялата информация е публична както по отношение на дейността, които ще реализираме в рамките на настоящото проектно предложение, така и по отношение на лекторския състав и разработените от нас системи за управление и

качество и контрол. Имаме и Фейсбук страница, която има малко над 7800 последователи.

Това, което мога да Ви кажа и престои да изпълним, разбира се, до 1 ноември 2028 г., мога да го обобща с три основни думи – работа, работа и работа. Аз наистина Ви благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Наистина много разчитаме на този проект. Това дефакто е първият проект, в който даваме за управление средства от „Техническа помощ“, извън Управляващи орган и се надяваме, че ще има наистина добри резултати.

ДИМИТЪР АСЕНОВ: Ако може, уважаеми колеги, още нещо да допълня. След изграждането на тези системи за управление и контрол, за които Ви споменах, планираме целенасочено обучение именно по настоящия проект да започне считано с 12 януари 2026 г., понеделник. Имаме една изключително детайлно разграфена екселска таблица, която ни позволява подобно една гранд схема да следим кои си съответните цели, докъде можем да достигнем, какво можем да очакваме и така нататък. И тя е разграфена изключително точно в рамките на тези три години до 1 ноември 2028 г. за резултатите, които ще постигнем. Така че обученията по проекта започват на 12 януари 2026 г.

Разбира се, ръководството на оперативната програма в лицето на господин Попов, господин Гератлиев ще имат персонална покана, за да дойдем и заедно в Банкя да открием тези обучения. Още веднъж Ви благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря. За нас ще е удоволствие да го направим. Благодаря за поканата.

Сега имате възможност за коментари и становища по така представената информация.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря, Иван.

Наистина Ви благодарим за информацията, предоставена по този проект. Много така позитивни и амбициозни неща ни показахте и се радваме, че има такъв амбициозен директор на този институт. Така видяхме и високия брой на учители и на специалисти, които са минали в последните години през центъра. Това е почти около една трета от общия брой на учители в системата, ако не се бъркам.

Това е важно по две причини. Такива проекти са важни по две основни причини. Едната е, че тези педагогически специалисти, учители са в центъра на всички, почти всички ЕСФ проекти. Те участват или като тези, които пишат проектите, или тези, които ги изпълняват, предоставят обучение на учениците. Тоест инвестицията в тяхната квалификация, обучение, всъщност помага и гарантира по-доброто изпълнение на проекти по ЕСФ. И на второ място, както вече споменахме в началото, има специфична препоръка на Съвета в тази сфера, тоест за повече обучения и квалификация на учителите в сферата на преподаването, така че този проект да помага и по тази линия. Хубаво е това да се опише, когато описвате това, което правите по линията на Техническа помощ. И не на последно, много е позитивно, че средствата под техническа помощ се използват не само за издръжка на структурите, които управляват ЕСФ и тази програма България, но и за укрепване на капацитета на бенефициентите и на тези, които изпълняват проекти. Така че Ви благодарим за това и Ви приветстваме и стимулираме да използвате средствата именно и по тази линия. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря, Калоян.

Ако няма други коментари, мисля, че е време вече да вървим към заключение на нашата среща днес.

Бих искал да дам думата на госпожа Ана-Мария Добре за заключителни думи.

АНА-МАРИЯ ДОБРЕ: Да, последни думи за останалите в залата, което е нещо, за което трябва да се поздравим, че всички все още сме тук след дълга, но продуктивна среща.

За да приключим тази част с Техническата помощ, може би само да кажа нещо, което сме го повтаряли от много време, че Техническата помощ е от съществено значение за развитието на капацитета. И резултатите от различни оценки показват точно това. Това наистина е гръбнакът на изпълнението, добрият капацитет на бенефициентите и на тези, които всъщност са на терен, в изпълнението на проектите е жизненоважно и не само по отношение на разходването на средствата и осигуряването на добро усвояване, но особено по отношение на подпомагането на хората на терен, които имат най-голяма нужда от консолидиране на образователната системата по принцип.

Искам да Ви кажа нещо набързо, преди да приключим окончателно, а именно просто да спомена няколко думи за бъдещето и различните инициативи, които изпълняваме на ниво Европейски съюз.

Опитваме се да прилагаме тази политика постоянно при липса на силни компетенции в тази област, които остават на ниво държави членки. Комисията се опитва да разработва различни стратегии и инициативи, които да осигурят ръководната рамка, която да насърчи обмена на опит и добри практики и която ще помогне на държавите членки, които вървят по своя път на програмиране на политиките и изпълнение на политиките. Но започвайки с предложението за следващата Многогодишна финансова рамка, това е всъщност образно казано „големия слон в стаята“, и имайки възможност да представявам Комисията и да говоря за интересни теми, аз наистина обичам моите държави членки. Това винаги е добра възможност.

Има, както знаете, в предложението за следващата Многогодишна финансова рамка има за национални регионални

планове за партньорство. За България според мен това е доста интересно предложение, защото във Вашата система Вие вече имате внедрени части от този национален регионален план за партньорство и как би изглеждал в периода след 2027 г., с координацията, с този микс от средства по линия на Плана за възстановяване и устойчивост и изпълнението на Кохезионната политика. Бих казала – нищо истински ново, а по-скоро обединяване на елементи от двете системи в опит да ги направим по-добре адаптирани към нуждите на държавите членки. Също така най-малко 14% от финансовите ресурси, насочени към всяка държава членка, трябва да са за социални цели, вкл. умения и образование. Може 14 % да изглежда като малък процент, но в номинално изражение, когато гледаме цялостното разпределение на средствата и видим, че това представлява доста голям ресурс за умения и образование, мисля, че има начин да бъдете изобретателни за в бъдеще и да имате добър процент от това разпределение, заделен за различните проекти в бъдеще, за да продължите с това, което правите в момента и да продължите напред.

Ето защо е толкова важно и затова искаме да говорим с Вас и не просто да Ви кажа обичайното, че когато подготвя бъдещата Многогодишна финансова рамка, Комисията в рамките на правомощията си е подготвила съответното законодателно предложение. Това е отвъд всичко това, моята цел е не само да Ви информирам, защото това са вече стари новини, а по-скоро да Ви призова за това, че е нужно като основни участници в българската система, а не просто като част от образователната общност и образователната система, имате отговорност всъщност да участвате в дискусиата, да предлагате различни неща, да ги слагате на масата на преговорите, да дискутирате с националните органи, да предлагате идеи как технически да реализирате тези предложения, които са направени на европейско ниво и колко е важно всичко това да е осъществимо на терен. И Вие единствени притежавате това познание.

Никой не е запознат по-добре от Вас, защото Вие работите в системата, знаете правилата, знаете бенефициентите, познавате плана за възстановяване и устойчивост, познавате кохезионната политика, знаете какво работи и кое трябва да се подобри и имате всички необходими инструменти и това знание, за да дадете своя принос по това. И това наистина е нещо, което за нас е много ценно. Така че откъдето информацията, която Ви представям, наистина отправям призив за активно участие и партньорство в предстоящия процес както вътре в България, така и между различните нива на управление.

Ще приключа само със следното, тъй като вече напреднахме много във времето. Както казах, не е нужно да удължаваме излишно времето, което ни е отделено за тази среща. Бих Ви насърчила да следвате отблизо инициативите, свързани със Съюза на уменията, стартиран през март миналата година и възможностите, които се опитваме да предложим на вниманието на държавите членки по отношение на стратегията на Европейски съюз за ПОО и плана за действие за основните умения и планът за действие за *STEM* образованието. Това е много добра основа за бъдещи дискусии, но също така е и нещо като кукичка, с която да привлечете вниманието на различните национални и регионални институции, заинтересовани страни, социалните партньори, социално-икономическите участници да имате думата в процеса и в диалога с Европейската комисия по тези теми.

С това ще приключа. Благодаря на всички. Благодаря за много добрата среща, за откритата и прозрачна дискусия, за взетите решения днес, които ще послужат за основа на бъдещите решения както по отношение на измененията на Програмата, така и в други области. Очаквам с нетърпение бъдещото ни сътрудничество и ще се видим на следващите заседания на Комитета за наблюдение и събития в бъдеще.

Благодаря и продължавайте в същия дух.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря на всички членове на Комитета, особено на тези от Вас, които останаха до края. Благодаря за днешното активно участие, за това, че гласувахте първото съществено изменение на Програма „Образование“, което говори, от една страна, че Програмата може би е програмирана добре, от друга страна, че има известно забавяне и не се е налягало до сега, но това са нормални неща. Сигурно до края на периода ще има още нови инициативи, прехвърляне на средства, добавяне на средства. Това са управленски решения, които трябва да бъдат взети и съм сигурен, че днешното решение е в правилната посока.

Благодаря на директора на центъра в Банкя.

Благодаря на госпожа Криста Роукинс от ОИСР за ценните оценки, които представи.

И на тези от Вас, с които може би няма да се видим до края на годината, искам да Ви пожелаю успешно приключване на настоящата година и весели Коледни и Новогодишни празници. До скоро!

(Закрито в 15:05 ч.)

Стенограф:

Нина Иванова